

Diagnosi del Pla de drets de humans de Catalunya

Drets de les persones amb discapacitat

Síndic de Greuges

Índex

1. Marc general dels drets de les persones amb discapacitat	2
2. Les persones amb discapacitat a Catalunya	4
3. Identificació de les entitats, col·lectius o moviments socials que han treballat sobre aquest dret a casa nostra	5
4. Drets de les persones amb discapacitat	7
4.1. Màxim nivell d'autonomia possible, vida independent i inclusió social: igualtat d'oportunitats, accessibilitat i autonomia com a eixos vertebradors del conjunt dels drets de les persones amb discapacitat	7
4.1.1. Formulació del dret	7
4.1.2. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya	13
4.1.3. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat dels drets	17
4.2. Integració social de les persones amb discapacitat: educació i oportunitats formatives i ocupació; assistent personal, ajustos raonables i discriminació positiva .	19
4.2.1. Formulació dels drets	19
4.2.2. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya	23
4.2.3. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret	25
4.3. Dret de les persones amb discapacitat a un nivell de vida adequat: serveis, prestacions i ajuts socials	27
4.3.1. Formulació dels drets	27
4.3.2. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya	28
4.3.3. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret	31
4.4. Drets de participació de les persones amb discapacitat	33
4.4.1. Formulació dels drets	33
4.4.2. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya	34
4.4.3. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret	36

1. Marc general dels drets de les persones amb discapacitat

1. El 13 de desembre de 2006 l'Assemblea General de l'ONU va aprovar la Convenció de drets de les persones amb discapacitat i el seu Protocol Facultatiu (en endavant, la Convenció). Tots dos documents van ser ratificats per l'Estat espanyol el 23 de novembre de 2007. La Convenció va entrar en vigor en Espanya el 3 de maig de 2008.

El propòsit de la Convenció és promoure, protegir i assegurar el gaudi ple de tots els drets i llibertats fonamentals reconeguts per a totes les persones, per part de totes les persones amb discapacitat i garantint la igualtat d'oportunitats, i promoure la seva capacitat de viure i decidir sobre la seva vida de la manera més autònoma possible i amb el respecte de la seva dignitat com a persones. En aquest sentit, el primer que cal puntualitzar és que tots els drets humans s'ha de garantir a les persones amb discapacitat en igualtat de condicions que a la resta de persones. Per tal que això sigui possible, però, en relació amb el col·lectiu de les persones amb discapacitat caldrà tenir en compte la seva particularitat com a element clau per dissenyar les polítiques públiques, les intervencions, els bens i els serveis a fi i efecte que facilitin la materialització dels seus drets.

La Convenció fa referència als drets de totes aquelles persones que puguin tenir alguna discapacitat física, mental, intel·lectual o sensorial que, en interaccionar amb les diverses barreres que es troben en el seu dia a dia (físiques o de la comunicació), vegin afectada la seva possibilitat de participar de manera plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb les altres. Per a la garantia dels seus drets, incorpora els principis de no discriminació, d'accessibilitat, de participació i d'inclusió plenes i efectives en la societat de les persones amb discapacitat, així com la igualtat, el respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat com a part de la diversitat i la condició humanes; la igualtat d'oportunitats; la igualtat entre l'home i la dona; i el respecte a l'evolució de les facultats dels nens i les nenes amb discapacitat i del seu dret a preservar la seva identitat.

A partir d'aquí, proposa una carta de drets que, d'alguna manera, el que fa és aprofundir en la relació dels drets que recullen altres instruments internacionalistes sobre drets humans i en els mecanismes i eines que han de desenvolupar els Estats part per materialitzar l'exercici real i efectiu d'aquest mateixos drets per part de totes les persones amb discapacitat, potenciant i respectant al màxim i la seva autonomia i vetllant per la garantia de la igualtat d'oportunitats i la no discriminació.

Pel que fa als infants i adolescents amb discapacitat, els és aplicable tot allò que refereix als drets de les persones amb discapacitat, sempre que es tracti d'assumpte que es corresponguin amb el seu moment vital i en concordança amb la normativa relativa a la seva capacitat jurídica. S'han de tenir present, però, que tant el marc internacional com l'ordenament intern ofereixen referents normatius específics que reconeixen i regulen els drets dels infants i adolescents amb discapacitat. En aquest context, l'article 7 de la Convenció estableix que els Estats part han de prendre totes les mesures necessàries per assegurar el gaudi ple de tots els drets humans i llibertats fonamentals per part dels infants i adolescents amb discapacitat en igualtat de condicions amb els altres. La protecció de l'interès superior de l'infant ha de ser la consideració primordial en tots els casos i el dret

dels nens i les nenes amb discapacitat a expressar la seva opinió lliurement sobre totes les qüestions que els afectin. Al seu torn, l'article 23 de la Convenció les Nacions Unides sobre els drets de l'infant assenyala, específicament, que s'ha de garantir als infants amb discapacitat la possibilitat de gaudir d'una vida plena i en condicions que assegurin la seva dignitat, el permetin arribar a valdre's per sí mateixos i facilitin la seva participació activa en la comunitat. Als Estats part correspon garantir el dret dels infants amb discapacitat a rebre atencions especials així com assegurar a l'infant amb discapacitat i als responsables de la seva cura la prestació de l'assistència que sol·liciti i que sigui adequada a l'estat de l'infant i a les circumstàncies dels seus pares o d'altres persones que el cuidin. *(A l'estudi dels drets dels infants i adolescents s'aprofundeix en les característiques concertes de l'estat dels drets en relació amb els infants i adolescents amb discapacitat)*

2. El marc normatiu intern recull la protecció dels drets de les persones amb discapacitat als articles 9.2, 40.5 i 49 CE. L'article 9.2 CE determina que correspon als poders públics promoure les condicions perquè la llibertat i la igualtat de les persones siguin reals i efectives, i remoure els obstacles que impedeixin la seva plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social. En aquest marc, les normes que regulen els procediments mitjançant els quals els ciutadans es relaciona amb l'entorn, tant a nivell privat com en relació amb les administracions públiques, han de ser conseqüents, aplicar-se i interpretar-se en concordança amb la legislació que internacional, espanyola i catalana que regula la igualtat d'oportunitats i la garantia de la no-discriminació per raó de la discapacitat.

La incidència del principi d'igualtat en la garantia dels drets de les persones amb discapacitat és un element bàsic en la regulació i el reconeixement dels drets d'aquesta col·lectiu, i ha de considerar-se conjuntament amb la determinació de l'article 1.1. CE segons el qual la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític formen part dels valors superiors de l'ordenament jurídic espanyol i de l'article 49 CE segons el qual els poders públics han de realitzar una política d'integració de les persones amb discapacitat i emparar-les en l'exercici dels seus drets. En la mateixa línia, l'article 40.5 EAC encomana als poders públics garantir la protecció jurídica de les persones amb discapacitats, promoure la seva integració social, econòmica i laboral, i adoptar les mesures necessàries per a suplir o complementar el suport de llur entorn familiar directe. Aquest elements han de ser les bases de les polítiques públiques en matèria d'atenció a aquest col·lectiu.

El marc jurídic de la protecció dels drets de les persones amb discapacitat es completa amb el Reial decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei General de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social i amb la Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat. A partir d'aquí, la reglamentació més concreta sobre normativa tècnica d'accessibilitat (codi tècnic, edificació, espais urbans etc.) i suport social a les persones amb discapacitat (prestacions i serveis, subvencions, tarifació social etc.)

3. La protecció especial i especialitzada dels drets de les persones amb discapacitat, juntament amb la defensa dels drets d'altres col·lectius vulnerables, és un element

fonamental per garantir el dret a la igualtat d'oportunitats de totes les persones. Amb aquest fi, s'estableixen diferents polítiques públiques específicament adreçades a aquests col·lectius.

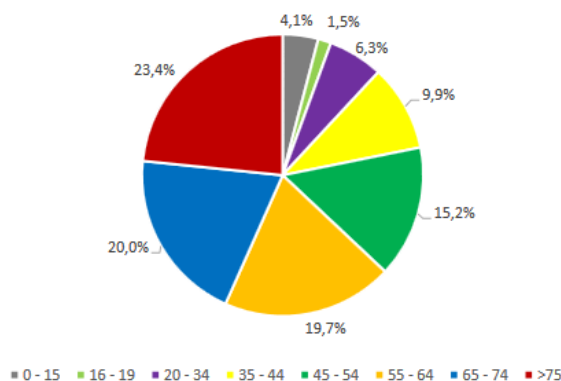
A Catalunya la competència d'atenció i integració social de les persones amb discapacitat la concentra el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies que articula les seves competències d'atenció aquest col·lectiu des de diferents enfocaments. També, i en especial consideració als infants amb discapacitat, el Departament d'Ensenyament és competent per a l'atenció de la diversitat a l'ensenyament i l'educació inclusiva.

Pel que fa a l'atenció social de les persones amb discapacitat, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies ofereix, per una banda, un ampli ventall de polítiques vinculades a l'atenció social (serveis socials d'atenció primària i serveis socials d'atenció especialitzada), ajuts i subvencions, i per altra banda desenvolupa i té funcions de supervisió sobre el compliment de les polítiques públiques d'accessibilitat i eliminació de barreres (de l'entorn, els espais, la comunicació, els bens i els serveis) que són competència de les diferents administracions locals i autonòmica, a l'hora que treballa de manera coordinada amb el Departament d'Ensenyament i el Departament d'Ocupació en relació amb l'educació inclusiva, la formació i la inclusió laboral de les persones amb discapacitat. S'ha de tenir present, però, que les polítiques d'atenció i integració social de les persones amb discapacitat des dels diferents àmbits de la seva vida (familiar, educatiu o de formació, laboral, etc.) no són àmbits estancs sinó que s'interrelacionen constantment en els diferents moments del cicle vital, tal i com passa amb els diferents àmbits d'atenció que es cobreixen des de les diferents administracions.

2. Les persones amb discapacitat a Catalunya

D'acord amb les xifres aportades pel Pla de Desenvolupament de Polítiques d'Ocupació (PDPO) 2017-2018, a Catalunya es comptabilitzen fins a 514.886 persones amb algun tipus de discapacitat, (aproximadament el 6,8% del total de població).

Persones amb discapacitat per franges d'edat a Catalunya (2015)

S'explica, també, que en els darrers anys hi ha hagut un increment important del nombre de persones amb algun tipus de discapacitat: entre 2008 i 2015 el nombre de persones amb discapacitat ha augmentat en 106.825 persones (suposa un increment del 26,2%), un increment molt superior a l'increment del nombre total de població (augment del 13,8%). Per franges d'edat, s'aprecia com el nombre de persones amb discapacitat reconeguda augmenta paral·lelament a l'envelliment de la població, és a dir, a més edat, major nombre de persones amb discapacitat.

Al document del (PDPO) 2017-2018 també es destaca que el nombre total de persones amb discapacitat es reparteix de manera força equitativa entre dones i homes, tot i que s'observen diferències entre els sexes en funció de l'edat: mentre que fins als 54 anys hi ha un major nombre d'homes amb algun tipus de discapacitat, a partir d'aquesta edat les dones passen a ser més nombroses. Les edats compreses entre el 16 i els 65 anys és franja d'edat en la que es concentra la gran majoria de la població potencialment activa i en la qual hi ha un major pes de la població masculina (els homes representen el 53,3% mentre que les dones són el 46,7%).

3. Identificació de les entitats, col·lectius o moviments socials que han treballat sobre aquest dret a casa nostra

Llistat elaborat per ECOM el mes de maig de 2015
http://www.ecom.cat/pdfRecursos/Ecom_recursos_158.pdf

Federacions d'associacions de persones amb Discapacitat

Discapacitat intel·lectual:

DINCAT
C/Joan Güell, 90-92 08028-Barcelona
Tel. 93 490 16 88 <http://www.dincat.cat>

Discapacitat física:

ECOM
Gran Via de les Corts Catalanes, 562 pral. 2a 08011 Barcelona
Tel. 93 451 55 50 http://www.ecom.cat/catala/e21_llistat.php

COCEMFE CATALUNYA
Via Laietana 57 1-1 08002 Barcelona
Tel. 93 301 15 65 <http://www.cocenfecatalunya.com>

PREDIF
Avd. Doctor García Tapia, 129 Local 5 28030 Madrid
T. 91 371 52 94 <http://www.predif.org>

Discapacitat sensorial:

ONCE Delegació Territorial de Catalunya (No és una Federació) C/ Sepúlveda, 1
08015 Barcelona 93 325 92 00 www.once.es
<http://sid.usal.es/centrosyservicios/discapacidad/786/2-1-2-2/once-delegacion-territorial-de-cataluna.aspx>

ACAPPS (Federació d'Associacions Catalanes de Pares i Persones Sordes)
Providència 42, 4rt 08024 Barcelona Tel 93 210 55 30 <http://www.acapps.org>

FESOCA (Federació de Persones Sordes de Catalunya)
C/ Pere Vergés 1, 7a Planta (Hotel d'Entitats la Pau)
08020 Barcelona
<http://www.fesoca.org>

Salut Mental:

FEDERACIO SALUT MENTAL CATALUNYA (Antiga FECAFAMM)
C. Nou de Sant Francesc, 42 08002 Barcelona
Tel. 93 272 14 51 <http://www.salutmental.org>

FEDERACIÓ CATALANA D'AUTISME I ASPERGER
C. Providència, 42 08024 Barcelona
Tel. 626 71 41 27 <http://www.fecaa.cat/index.php>

FEDERACIÓ AUTISME CATALUNYA
Ronda del Carril, 75 08530 La Garriga.
Tel 938714757 <http://www.autismecatalunya.com>

FEDERACIÓ APRENEM TEA CATALUNYA
C. Escultors Claperos 34 pral 08018 Barcelona
Telèfon: 93 182 49 38 <http://www.associacioaprenem.org>

ASSOCIACIÓ SINDROME D'ASPERGER CATALUNYA
Membre de Federació Asperger España
Avda. Diagonal 323 Entresol 08009 Barcelona
Tel. 630910348 aspergercat@yahoo.es <http://asperger.es>

Altres Plataformes de representació de l'àmbit de la Discapacitat**Àmbit estatal:**

CERMI (Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad)
<http://www.cermi.es>

A Catalunya:

COCARMI (Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat)
C/ Sepúlveda, 1 08015 BARCELONA <http://www.cocarmi.cat>

Formen part de COCARMI:

COCEMFEE <http://www.cocenfecatalunya.com>

CONFEDERACIO ECOM CATALUNYA <http://www.ecom.cat>

DINCAT <http://www.dincat.cat>

FESOCA <http://www.fesoca.org>

ACAPPS <http://www.acapps.org>

SALUT MENTAL CATALUNYA <http://www.salutmental.org>

FEPCCAT <http://webfacil.tinet.org/fepccat>

COORDINADORA SINDROME DE DOWN DE CATALUNYA

<http://sindromedown.cat/contacte.html>

ONCE CATALUNYA <http://sid.usal.es/centrosyservicios/discapacidad/786/2-1-2-2/once-delegacion-territorial-de-cataluna.aspx>

4. Els drets de les persones amb discapacitat

En aquest apartat es tractaran de manera singularitzada alguns aspectes relacionats amb els drets reconeguts per la Convenció que es consideren especialment rellevants a efectes de garantir que les persones amb discapacitat puguin exercir tots els seus drets de la manera més autònoma possible i en condicions reals d'igualtat d'oportunitats, però sense pretensió de ser exhaustius.

4.1. Màxim nivell d'autonomia possible, vida independent i inclusió social: igualtat d'oportunitats, accessibilitat i autonomia com a eixos vertebradors del conjunt dels drets de les persones amb discapacitat

4.1.1. Formulació del dret

1. Segons estableix la Convenció, els Estats part tenen l'obligació de garantir i promoure el ple exercici de tots els drets humans i les llibertats fonamentals de les persones amb discapacitat, sense cap mena de discriminació. En aquesta línia, la convenció fa una clara aposta pel desenvolupament d'entorns, bens i serveis inclusius, és a dir que sigui adequats a qualsevol persona, incloses les persones amb discapacitat, per tal que totes les persones, incloses les persones amb discapacitat, les puguin gaudir i exercir els seus drets en relació a l'entorn, els bens i els serveis, en igualtat de condicions.

L'objecte d'aquesta regulació és garantir el dret de les persones amb discapacitat a viure de forma independent i a ser inclòs en la comunitat (article 19 de la Convenció i capítol V de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat) i en igualtat de condicions de totes les persones, amb opcions iguals a les de les altres, i a que s'adoptin mesures efectives i pertinents per facilitar el ple gaudi d'aquest, i en concert, el dret a triar el seu lloc de residència i on i amb qui viure, l'accés als serveis d'assistència domiciliària, residencial i altres serveis de suport de la comunitat, inclosa l'assistència personal que sigui necessària per facilitar la seva existència i la seva inclusió a la comunitat, i per evitar-ne l'aïllament o la separació; i el dret a gaudir de les instal·lacions i els serveis comunitaris per a la població en general en igualtat de condicions.

2. El dret de les persones amb discapacitat a la igualtat d'oportunitat i a viure i desenvolupar-se en una societat inclusiva amb el major nivell possible d'autonomia engloba una sèrie de drets materials concrets que els diferents instruments jurídics han desenvolupat normativament. En termes de la Convenció, es tracta dels drets al igual reconeixement com a persones davant la llei; accés a la justícia; la llibertat i seguretat de la persona; la protecció contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants; la protecció contra l'explotació, la violència i l'abús; la protecció de la integritat personal; la llibertat de desplaçament i nacionalitat; el dret a viure de forma independent i a ser inclòs en la comunitat; la llibertat d'expressió i d'opinió i accés a la informació; el respecte a la privacitat; el respecte de la llar i de la família; el dret a la salut i al consentiment informat; a la habilitació i rehabilitació; a l'educació inclusiva; a la formació; al treball i l'ocupació; a un nivell de vida adequat i a la protecció social.

Com a garantia del dret a la igualtat d'oportunitats, la Llei General de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social estableix que correspon als poders públics establir mesures contra la discriminació i mesures d'acció positiva (article 64). Es consideren mesures contra la discriminació aquelles que tinguin com a finalitat prevenir o corregir les situacions en què una persona amb discapacitat rebi, de manera directa o indirecta, un tracte menys favorable que una altra que no ho sigui, en una situació anàloga o comparable, per motiu o per raó de discapacitat.

Correlativament, la llei ofereix una sèrie d'elements que permeten identificar situacions que atempten contra el dret a la igualtat d'oportunitats. Segons l'article 63 del Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social, es vulnera el dret a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat quan es produeixin discriminacions directes o indirectes, discriminació per associació, assetjaments, incompliments de les exigències d'accessibilitat i de realitzar ajustos raonables, així com l'incompliment de les mesures d'acció positiva legalment establertes. Es tracta de mesures contra la discriminació que poden consistir en prohibició de conductes discriminatòries i d'assetjament, exigències d'accessibilitat i exigències d'eliminació d'obstacles i de fer ajustos raonables. Amb aquesta finalitat, la normativa estipula també que les administracions públiques competents poden establir un règim d'ajudes públiques per contribuir a sufragar els costos derivats de l'obligació de fer ajustos raonables o les mesures d'acció positiva.

En el mateix context, la Convenció garanteix el dret a la mobilitat personal amb tanta independència com sigui possible (article 20 de la Convenció), la qual cosa suposa l'adopció de mesures efectives per: assegurar que les persones amb discapacitat gaudeixin de mobilitat personal de la forma i en el moment que desitgin a un cost assequible i garantir l'accés de les persones amb discapacitat a formes d'assistència humana o animal, intermediaris, tecnologies de suport, dispositius tècnics i ajudes per a la mobilitat de qualitat, i fins i tot posar-los a la seva disposició a un cost assequible. Com a particularitat de la normativa interna, cal destacar la garantia del dret de les persones amb discapacitat a l'atenció integral (article 13 de la Llei general dels drets de les persones amb discapacitat) entesa com el conjunt de "processos o qualsevol altra mesura d'intervenció dirigits a fer que les persones amb discapacitat adquireixin el seu màxim nivell de desenvolupament i

autonomia personal, i a aconseguir i mantenir la seva màxima independència, capacitat física, mental i social, i la seva inclusió i participació plena en tots els aspectes de la vida, així com l'obtenció d'una feina adequada.”

3. Aquesta manera d'entendre la discapacitat des de la seva dimensió social es descobreix amb claredat en la normativa que s'emmarca en l'objectiu de la integració social de les persones amb discapacitat i, entre altres, en el moment que la Convenció estableix el deure dels Estats de promoure l'accessibilitat (física, sensorial, dels entorns, dels espais, dels bens i dels serveis) des del disseny universal en l'elaboració de normes i directrius i emprendre o promoure la investigació i el desenvolupament de béns, serveis, equips i instal·lacions a fi que siguin accessibles per a totes les persones independentment de la seva possible discapacitat. En la mateixa línia, la Convenció reconeix la necessitat d'establir "ajustos raonables" sempre que es requereixin en un cas particular, per garantir a les persones amb discapacitat el gaudi o exercici, en igualtat de condicions amb les altres, de tots els drets humans i llibertats fonamentals. També l'establiment de mesures *d'acció positiva* en benefici de les persones amb discapacitat constitueixen estratègies per garantir la igualtat d'oportunitats (article 2 de la convenció i article 2 la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social). Es tracta, doncs, de garantir que tots els productes, entorns, programes, bens i serveis puguin utilitzar també per les persones amb discapacitat, bé per que el disseny de base és universal, bé perquè s'han adoptat mesures per fer-ho accessible mitjançant mesures d'adaptació o reformes, o perquè s'apliquen ajustos raonables en situacions concretes.

Com a element bàsic per garantir la igualtat d'oportunitats i el dret a viure i desenvolupar-se en una societat inclusiva amb el major nivell d'autonomia possible, l'ordenament estableix la necessitat de garantir que els entorns, els espais, les instal·lacions el bens i els serveis oberts al públic o d'ús públic tinguin en compte tots els aspectes de llur accessibilitat (física, en la comunicació i la informació), la qual cosa suposa, entre altres coses, l'eliminació de les barreres arquitectòniques per tal de facilitar la mobilitat de les persones amb discapacitat en els diferents àmbits (com ara l'accés a edificis i altres instal·lacions obertes al públic etc.), la senyalització auditiva i mitjançant sistema *braille* (allà on sigui útil) per a les persones amb discapacitat sensorial, així com formats alternatius de fàcil lectura i comprensió, oferir formes d'assistència humana o animal i intermediaris, inclosos guies, lectors i intèrprets professionals de la llengua de signes i facilitar la mobilitat de les persones amb discapacitat en els diferents àmbits (com ara l'accés a edificis i altres instal·lacions obertes al públic etc.).

La l'accessibilitat universal és un dels objectius (a futur) de la Llei general dels drets de les persones amb discapacitat i la vincula a la regulació del dret a la vida independent (article 22 i següents), a les accions afirmatives en favor de les persones amb discapacitat (article 32), i en altres preceptes relacionats amb les garanties del procediment, la no discriminació i els ajustos raonables. Als poders públics correspon garantir l'accessibilitat així entesa (articles 9 de la Convenció i 22 i següents de la Llei general dels drets de les persones amb discapacitat, i la Proposta de Directiva del Parlament Europeu i del Consell relativa a l'aproximació de les disposicions legals, reglamentàries i administratives dels Estats membres sobre els requisits d'accessibilitat dels productes i els serveis COM(2015) 615 final (2015/0278 COD), de 2 de desembre de 2015).

El concepte d'accessibilitat, doncs, va molt més allà de l'eliminació de barreres arquitectòniques i la garantia de desplaçament de les persones amb mobilitat reduïda i implica també les mesures per garantir l'accés efectiu i la possibilitat d'utilitzar els béns, els serveis i les eines de comunicació també a les persones amb qualsevol tipus de discapacitat sensorial o d'altre tipus. L'accessibilitat, pressuposa el reconeixement de la diversitat de la població i del fet que cada persona té unes necessitats específiques en la seva relació amb l'entorn. Ara bé, per fer que els entorns, els processos, els béns, els productes, els serveis, etc., siguin accessibles, s'han d'implementar estratègies de disseny per a tothom i mesures d'ajustos raonables quan siguin necessàries per a casos concrets.

4. La Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social estableix que les persones amb discapacitat tenen dret a viure de manera independent i a participar plenament en tots els aspectes de la vida i per això els poders públics han d'adoptar les mesures pertinents per assegurar l'accessibilitat universal, en igualtat de condicions amb les altres persones, en els entorns, processos, béns, productes i serveis, el transport, la informació i les comunicacions, inclosos els sistemes i les tecnologies de la informació i les comunicacions, així com els mitjans de comunicació social i en altres serveis i instal·lacions oberts al públic o d'ús públic, tant en zones urbanes com rurals (article 22). També recull la necessitat d'establir prestacions socials i econòmiques per a les persones amb discapacitat, com ara aquelles destinades a subsidiar la mobilitat i compensació per despeses de transport (article 31).

Per la seva part, la Llei catalana 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat, és la norma vigent a Catalunya sobre accessibilitat i eliminació de barreres arquitectòniques. Aquesta norma reconeixen que l'accessibilitat és un dret de totes les persones i determinen que correspon a l'Administració implementar les estratègies i mecanismes per fer efectiu el dret de les persones amb discapacitat a gaudir, en el major grau possible, de les mateixes condicions d'accessibilitat en els béns i serveis. La reglamentació sobre les condicions tècniques d'accessibilitat en els diferents àmbits ve donada pel Decret 135/1995, de 24 de març, d'aprovació del Codi d'accessibilitat (que defineix els criteris tècnics per garantir el dret de les persones amb mobilitat reduïda o qualsevol altra limitació a l'accessibilitat i la utilització dels béns i serveis de la societat en un entorn adaptat a les seves necessitats, i determina les competències de la Generalitat i dels ens locals en matèria d'accessibilitat en funció de la seva pròpia competència sectorial), i pel Reial decret 1544/2007 de 23 de novembre, pel qual es regulen les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i utilització de les maneres de transport per a persones amb discapacitat.

Accessibilitat de l'entorn (espais públics, carrers, voreres, parcs, jardins, àrees de jocs infantils, etc.)

L'accessibilitat en el entorn es recull als articles 25 i 26 de la Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat que, al seu article 5 estableix com a competència de les administracions municipals la garantia de les condicions d'accessibilitat dels espais públics (accessibilitat urbanística -itineraris, aparcaments, mobiliari urbà, espais lliures d'ús públic, parcs i jardins, àrees de jocs infantils, senyalització, etc.-, accessibilitat en els edificis d'ús públic, els edificis d'ús privat de nova construcció que, amb caràcter obligatori, disposin d'ascensor, l'habitatge

adaptat per a PMR, entre altres), la qual cosa s'ha d'aplicar en concordança amb allò establert al Decret Legislatiu 2/2009, de 25 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de carreteres, en tot el que té a veure amb els trams urbans i les travessies de les carreteres que passen per zones urbanes.

Tota planificació i urbanització de les vies públiques, dels parcs i d'altres espais d'ús públic s'ha d'efectuar de manera que resultin accessibles per a les persones amb discapacitat. Els plans generals d'ordenació urbana, les normes subsidiàries i d'altres instruments de planejament i execució que els despleguen, i també els projectes d'urbanització i d'obres ordinàries, hauran de garantir l'accessibilitat i la utilització amb caràcter general dels espais d'ús públic i no podran ser aprovats si no s'observen les determinacions i els criteris bàsics establerts en matèria d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques.

Accessibilitat en el transports

La Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat, regula, al capítol III del Títol III els requisits i les condicions necessaris per aconseguir un entorn global accessible en els mitjans de transport. Entre altres coses, s'estableix que les administracions públiques han de vetllar perquè el sistema de transport públic compleixi les condicions d'accessibilitat necessàries que permetin a totes les persones fer-ne ús amb seguretat, comoditat i autonomia, tenint en compte d'una manera preferent les necessitats de les persones amb discapacitat, de la gent gran i d'altres persones en situació de vulnerabilitat. Dels proveïdors del servei de transport regular de viatgers, al seu torn, es demana que garanteixin l'accessibilitat de tots els espais i elements que integren els mitjans de transport, incloent-hi els sistemes d'informació i de comunicació amb els usuaris, i han de garantir també l'accessibilitat dels productes i els serveis d'ús públic que s'ofereixin en aquests espais. També han de garantir les condicions d'accessibilitat de les infraestructures i d'un percentatge mínim d'unitats de transport que garanteixin el servei a les persones amb discapacitat.

A nivell reglamentari, al Reial Decret 1544/2007, de 23 de novembre, *pel qual es regulen les condicions bàsiques d'accessibilitat i no-discriminació per a l'accés i la utilització de les formes de transport per a persones amb discapacitat*, es marca com a objecte establir les Condicions bàsiques d'accessibilitat i utilització de les diferents formes de transport per a persones amb discapacitat, per a la qual cosa s'aprova tot un seguit de mesures tècniques, contingudes als annexos del Reial Decret, a fi i efecte de regular les condicions tècniques d'accessibilitat en les diferents formes de transport ferroviari (I), marítim (II), aeri (III) i de viatgers per carretera (IV), transport urbà i suburbà en autobús (V), en ferrocarril metropolità (vi), en taxi (VII) i serveis de transport especial (VIII). També s'aproven mesures transversals o comunes (IX) per les quals s'estableixen les condicions bàsiques d'accessibilitat i utilització, entre altres, del servei de transport per persones amb discapacitat. Al seu torn, el Codi d'accessibilitat dedica el capítol IV a les mesures d'accessibilitat en els transports públics, tant si són de superfície com si són subterranis i especificant requisits d'accessibilitat per instal·lacions d'estacions i parades, el material mòbil, la cadena d'accessibilitat i l'accessibilitat en la comunicació.

D'acord amb aquesta normativa, correspon a l'Administració de la Generalitat garantir que el servei de transport públic de Catalunya compleixi amb la normativa tècnica d'accessibilitat i

que el serveis que es presta compleix amb els requisits d'accessibilitat en tots els àmbits, per garantir la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat.

Accessibilitat dels productes i serveis

L'article 42 de la Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat recull el dret de les persones amb discapacitat a participar en la vida cultural, en les activitats recreatives, l'esplai i l'esport i, a aquest efecte, estableix que les administracions han d'adoptar totes les mesures per garantir l'accés a material cultural en formats accessibles (programes de televisió, pel·lícules, teatre i altres activitats culturals com ara museus, cinemes, biblioteques i serveis turístics en format accessible) i, tant com sigui possible, a monuments i llocs d'importància cultural nacional. Igualment els Estats part han d'adoptar les mesures pertinents perquè les persones amb discapacitat puguin desenvolupar i utilitzar el seu potencial creatiu, artístic i intel·lectual, i a tenir el reconeixement i suport de la seva identitat cultural i lingüística específica, incloses la llengua de signes i la cultura dels sords. Addicionalment, i pel que fa a la participació en activitats recreatives, d'esplai i esportives, els Estats part han d'adoptar les mesures pertinents per promoure la participació, tant com sigui possible, de les persones amb discapacitat en les activitats esportives generals a tots els nivells i l'accés a instal·lacions esportives, recreatives i turístiques accessibles.

La llei d'accessibilitat també especifica que correspon a les administracions públiques garantir productes i serveis accessibles tant pel que fa a l'ús com a la informació, ja sigui directament o mitjançant serveis externalitzats (arts. 23.1 i 25). També han d'informar en llurs pàgines web sobre les condicions d'accessibilitat dels serveis que ofereixen i sobre els mitjans de suport disponibles i han de garantir que la informació sobre els serveis sigui disponible en documents en format de lectura fàcil, en sistema Braille, amb lletra ampliada o amb sistemes alternatius (articles 25 i 26.1). Al seu torn, la llei estableix que els proveïdors de serveis públics han de disposar d'una proporció de places, unitats o elements accessibles i que restin disponibles per a les persones a qui van adreçats. (art. 26.2).

La llei també defineix específicament les condicions d'accessibilitat de les activitats culturals, esportives i de lleure, així com l'obligació de l'Administració d'establir acords per a posar en pràctica plans d'accessibilitat que han de referir-se tant a l'accessibilitat a l'edificació i en la comunicació, com als continguts o l'oferta dels serveis. Seran aquests plans els que hauran de determinar per a cada cas quins són els mitjans de suport necessaris, així com determinar els objectius i els terminis per assolir-los, garantint una oferta mínima, i establint els mecanismes de seguiment i avaluació (article 35). El termini fixat per la llei per posar en pràctica plans d'accessibilitat en cadascun dels sectors culturals, esportius o de lleure, és de dos anys des de l'entrada en vigor, però la pròpia norma preveu que en el supòsit que això no sigui possible, l'Administració ha d'establir els mínims que han de complir en cadascun dels àmbits els serveis culturals, esportius i de lleure (DA 8a). En relació als productes i serveis d'ús públic, els propietaris i proveïdors han de mantenir les condicions d'accessibilitat (art. 41).

Accessibilitat en la comunicació

Pel que fa a l'accessibilitat en la comunicació, l'article 23 de la Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat preveu que les administracions públiques i els proveïdors de serveis públics han de facilitar a les persones amb discapacitats sensorials l'accés a la informació mitjançant la utilització de sistemes i mitjans que combinin la comunicació auditiva, la tàctil i la visual (article 33). A aquest efecte, s'ha de garantir el dret a l'ús de la llengua oral i els mitjans de suport a la comunicació oral, i de la llengua de signes catalana; oferir els textos i formularis d'ús freqüent en format de lectura fàcil, en sistema Braille, amb lletra ampliada o amb altres sistemes alternatius; incorporar el sistema Braille i la lletra ampliada en les targetes acreditatives de la condició d'usuaris de serveis públics; fer accessible la informació que es proporciona a través d'Internet; i garantir que els espais i els serveis d'ús públic han de disposar dels elements de senyalització i informació i dels mitjans de suport adequats per facilitar la comunicació i la interacció bàsiques a les persones amb discapacitat (art. 34).

4.1.2. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya. Condicions d'accessibilitat de l'entorn, la tecnologia i la comunicació, dels bens i serveis, i del transport

No s'han trobat dades sistematitzades del compliment del deure de les diferents administracions de fer i implementar els Plans d'actuació i gestió dels àmbits de la seva competència en matèria d'accessibilitat.

No hi ha un mapa d'accessibilitat a Catalunya, ni a nivell territorial en relació amb l'entorn físic, ni en relació a la comunicació, els bens i els serveis.

Tampoc s'ha trobat informació sistematitzada sobre els plans d'accessibilitat de les diferents administracions que identifiquin i planifiquin les actuacions necessàries per assolir, mitjançant d'ajustos raonables, les condicions d'accessibilitat que estableix la llei en els àmbits de territori, edificació, transport, productes, serveis i comunicació (articles 42 i següents).

Accessibilitat de l'entorn

En el marc de l'estudi dut a terme pel Síndic entre els anys 2009 i 2011, el Departament de Benestar Social i Família (actual Departament de treball, afers socials i famílies) explicà que va fer un requeriments als municipis de Catalunya perquè informessin si tenien aprovats els respectius plans municipals d'accessibilitat. Segons les dades de l'informe del Departament (de novembre de 2008), dels 946 municipis de Catalunya preguntats a finals de 2007, solament 277 havien enviat una resposta. D'aquest solament 22 municipis de Catalunya afirmaven tenir aprovat un Pla d'Accessibilitat, i 37 informaren que l'estaven tramitant. Dels 218 municipis que van contestar que no tenien elaborat el Pla, la majoria també informaren que no l'estaven tramitant i van motivar aquest fet en la insuficiència de mitjans tècnics i pressupostaris per assolir aquesta tasca. Aquestes dades permeten concloure que el nivell compliment de la prescripció normativa d'elaborar plans municipals d'adaptació i supressió de barreres era, en aquella data, molt baix i no superava el 3%.

Quant a l'accessibilitat en la via pública, entre els anys 2009 i 2011 el Síndic adreçà una enquestes als ajuntaments de més de 50.000 habitants a fi i efecte de conèixer les condicions d'accessibilitat dels espais públics (voreres, itineraris adaptats, senyalització de la via pública, mesures d'accessibilitats aplicades als semàfors i compliment de les condicions d'accessibilitat en els parcs i jardins i en el mobiliari urbà del municipi).

En relació amb aquests punts, però, solament un 65% dels municipis enquestat informaren sobre les intervencions fetes per tal de garantir les condicions d'accessibilitat. Entre els municipis que van contestar (un total de quinze) tots manifestaren haver fet intervencions per l'adaptació dels semàfors, un 56,5% assenyalaren que algunes de les voreres del municipi complien amb la normativa d'accessibilitat, el 39% assenyalaren que havien instal·lat guals adaptats, el 30% manifesten que han adoptat mesures de senyalització de les cruïlles per a persones amb discapacitat visual i ceguesa, el 34,7% informaren sobre l'accessibilitat del mobiliari urbà, i un 21,7% informaren sobre l'adaptació de parc i jardins, però sense especificar les mesures d'accessibilitat adoptades. Són limitats els casos en que en les respostes s'especificà el percentatge d'espais de la via pública adaptats (voreres, itineraris adaptats, semàfors, parcs i jardins, etc.) (Es poden consultar les dades concretes recavades pel Síndic en relació a les condicions d'accessibilitat en l'entorn al final del document, pàgs. 37 i 38).

Accessibilitat en el transport

- Rodalies de Catalunya (dades actualitzades Web Rodalies 07/2018)

D'acord amb la informació publicada al lloc web de Rodalies de Catalunya, (http://rodalies.gencat.cat/ca/sobre-rodalies/accessibilitat/servei_atendo/) em mes de juliol de 2018, el 65% dels tres de Rodalies estan adaptats. Això s'ha aconseguit amb la incorporació de nous trens Civia (accessibles i equipats), nous trens accessibles 449 al servei regionals, i l'adaptació progressiva dels trens de la sèrie 447 i 448 del servei de regionals.

A banda del fet que aquestes xifres es troben encara lluny de l'objectiu de l'accessibilitat universal, cal remarcar que Rodalies de Catalunya no ofereix una taula horària fixa i estable de circulació dels trens accessibles, ni garanteix la prestació de serveis accessibles regulars i amb horari fix en totes les línies de Rodalies. La majoria dels vehicles accessibles es concentren en les línies R1 i R4.

Per millorar l'accessibilitat del servei a usuaris amb mobilitat reduïda Renfe ofereix el servei Atendo que consisteix en un servei d'atenció i assistència a viatgers amb mobilitat reduïda que Adif i Renfe posen a disposició dels clients. És tracta d'un servei personalitzat que orienta, informa i facilita a les persones que viatgen l'accés i el trànsit per les estacions i els assisteix en la pujada i baixada dels trens. Actualment només està disponible per alguns trens i estacions dels serveis regionals, però encara hi ha moltes estacions i línies que no competent amb el servei, i no hi ha un mapa del servei a disposició dels usuaris.

- Xarxa d'autobusos de la Generalitat de Catalunya (dades 2009; no es disposa de dades més actualitzades)

En relació al transport interurbà de competència de la Generalitat de Catalunya, el Departament de Política territorial i Obres Públiques informà al Síndic el mes de setembre de 2009, que el 81,69% de la flota d'autobusos estava adaptada. Les marquesines de les parades, segons s'explicava a l'informe, estaven totes adaptades per a persones amb mobilitat reduïda.

L'accés a cotxes accessibles ve condicionat a un servei de reserva prèvia que ha d'activar l'interessat i que funciona segons les especificacions de cada operador del servei. En termes generals consisteix en què l'usuari ha de trucar o fer un tràmit on line (no sempre disponible *on line*) per avisar, amb un dia d'antelació, la seva intensió de fer servir una determinada línia de transport interurbà i que necessita que sigui accessible per a PMR. D'altra manera no s'assegura que pugui fer ús del servei.

Pel que fa les condicions i nivells d'accessibilitat dels autobusos urbans, amb base en tota aquesta informació recavada pel Síndic de Greuges de Catalunya es pot fer un balanç molt positiu quan a l'accessibilitat dels cotxes que presten el servei d'autobús públic en les quatre capitals de província. Així, en l'àrea metropolitana de Barcelona, a Tarragona i a Lleida el 100% de la flota d'autobusos està adaptada per a persones amb mobilitat reduïda. Solament en Girona no s'havia arribat al 100% però la xifra del 94% (dades 2011) de que es parla al Pla de mobilitat urbana permet una valoració positiva de l'assoliment de les condicions d'accessibilitat en aquest àmbit.

Parades dels autobusos (dades 2009-2011; no es disposa de dades més actualitzades)

En relació amb l'accessibilitat de les parades dels autobusos les xifres d'assoliment de les condicions d'accessibilitat baixen considerablement. En Barcelona, per exemple, de les dades recavades es desprèn que solament en el 63% de les parades estan adaptades i garanteixen la cadena d'accessibilitat. En el cas de Girona solament un 47.5% són accessibles i a Tarragona, encara que no s'aporten xifres concretes, al Pla de mobilitat urbana s'assenyala que l'accessibilitat "en poques ocasions és òptima". No tenim dades de Lleida. Tot i això, s'ha de tenir present que d'acord amb la informació recavada, en els casos de Barcelona, Girona i Tarragona el procés d'adaptació de les parades esta projectat.

- FGC (dades 2011; no es disposa de dades més actualitzades)

Segons dades recavades pel Síndic de Greuges de Catalunya l'any 2011: les condicions d'accessibilitat de la xarxa de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya són bastant satisfactòries encara que persisteixen algunes deficiències en aquest àmbit. Així, en la línia Barcelona-Vallès el 87% de les estacions son accessibles i el 71% de les andanes estan adaptades. Quant a la línia Llobregat-Anoia son accessibles el 94% de les estacions i el 92% de les andanes estan adaptades. També en la línia Lleida – La Pobla de Segur totes les estacions i les seves andanes són completament accessibles amb rampa d'accés a peu pla.

Així mateix, els vehicles de les tres línies compten amb, al menys, una unitat adaptada amb reserva d'espai per a cadira de rodes i cinturó de subjecció, i en tots hi ha informació per megafonia i repetida en missatge escrit a l'interior sobre les incidències en la línia. Addicionalment, en tots els trens de les línies de Barcelona-Vallès i Anoia-Llobregat es garanteix l'accessibilitat dels accessos, bé mitjançant una zona específica accessible per a persones amb mobilitat reduïda, bé incorporant trens de pis rebaixat per fer front al desnivell amb les andanes baixes.

- Metro AMB (dades 2011; no es disposa de dades més actualitzades)

La xarxa dels Ferrocarrils Metropolitans el punt més feble és que en molts llocs es trenca la cadena d'accessibilitat. Així, encara que l'interior de tots els vagons és accessible i compta amb espais reservats per a persones amb mobilitat reduïda i cadires de rodes, i sistemes d'avís per a persones amb discapacitats funcionals, no succeeix igual amb les estacions.

D'acord amb les xifres aportades per TMB al Síndic de Greuges de Catalunya (2011), de les 141 estacions de la xarxa solament un 83.68% tenen itineraris interiors accessibles per a persones amb discapacitat i un 77.3% són completament accessibles des del carrer. D'un total de vuit línies (L1, L2, L3, L4, L5, L9, L10 i L11) solament en la L2 es garanteix la cadena d'accessibilitat en totes les estacions. El percentatge d'estacions amb accessos accessibles en la resta de las línies oscil·la entre el 25% (en la L9) i el 88.46% (en la L3), i el percentatge d'estacions amb itineraris interiors accessibles està entre el 59,09% (en la L4) i el 86.6% (L1).

- Tramvia (dades 2011; no es disposa de dades més actualitzades)

El TRAM forma part de la xarxa integrada de transport de la Regió Metropolitana de Barcelona des de l'any 2004. Circula per la superfície, amb accés ràpid i directe i sense escales, ni túnels, ni obstacles per a ningú. Les estacions estan adaptades per a persones amb mobilitat reduïda i l'accés als vagons en les estacions és a peu pla, la qual cosa elimina qualsevol dificultat per a les persones amb discapacitat. També hi compta amb encaminaments marcades per a persones amb discapacitat visual i ceguesa.

Els cotxes del Tramvia compten amb 6 portes d'accés a cada banda, 4 de les quals estan adaptades per a persones amb mobilitat reduïda, amb espai reservat. L'interior del Tramvia disposa de sistemes d'informació audiovisual per al ciutadà i permet el transport de bicicletes, cotxets i carretons d'anar a comprar.

- Taxi. No hi ha dades

En relació amb el servei de transport adaptat, d'acord amb l'article que 37.1 de Codi d'accessibilitat, en tots els municipis capital de comarca i en els que tinguin una població superior a 50.000 habitants ha d'existir, almenys, un vehicle especial o taxi adaptat en les condicions establertes a l'annex 3.

Accessibilitat dels productes i serveis i accessibilitat en la comunicació.

No hi ha dades ni un mapa d'accessibilitat dels productes i serveis que ofereixen les administracions públiques. Tampoc es té coneixement del nivell d'assoliment de l'accessibilitat en la comunicació.

4.1.3. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat dels drets

- Amb caràcter general, desenvolupar Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat, la qual cosa suposa, entre altres, l'actualització del Codi d'accessibilitat que és previ a la norma vigent.
- Cal elaborar un mapa de l'accessibilitat a Catalunya en l'entorn, els transports, la comunicació i els serveis.
- Les Administracions públiques han d'elaborar i dur a terme els corresponents plans d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques en els àmbits de les seves competències i altres mesures d'accessibilitat en els serveis que presten.
- Les Administracions públiques han d'adoptar mesures que facin accessible la informació *en línia* i que garanteixin el dret a la igualtat en l'accés a la informació i a la administració electrònica.
- Les Administracions públiques han d'implementar ajustos raonables en el marc de les seves competències, i així ajudar a garantir el dret a la igualtat d'oportunitat a les persones amb discapacitat de manera més immediata.
- Cal adoptar mesures per assegurar el gaudi efectiu en igualtat de condicions, per part de les persones amb discapacitat, del dret al reconeixement i al suport de la pròpia identitat cultural i lingüística específica, incloses la llengua de signes.
- Cal adoptar mesures d'acció positiva per afavorir l'exercici del dret de les persones amb discapacitat a participar, en igualtat de condicions amb les altres, en la vida cultural les activitats recreatives, l'esplai i l'esport i per assegurar el seu accés a material cultural en formats accessibles, a programes de televisió, pel·lícules, teatre i altres activitats culturals en formats accessibles, serveis culturals, teatres, museus, cinemes, biblioteques i serveis turístics, i tant com sigui possible, a monuments i llocs d'importància cultural nacional de manera accessible.
- Cal promoure la participació de les persones amb discapacitat en les activitats esportives generals a tots els nivells (garantint-los l'oportunitat d'organitzar i desenvolupar activitats esportives, recreatives i culturals específiques i de participar en aquestes activitats en igualtat de condicions amb les altres, amb suport específic per a la instrucció i formació).

Propostes en relació a l'accessibilitat en l'entorn

- De manera general, cal verificar l'estat de compliment de l'obligació d'establir Plans d'actuació i gestió dels àmbits de competència de cada administració i els Plans municipals d'accessibilitat. També caldria informació sobre l'estat d'implementació de les mesures previstes en cada Pla, segons el cas.
- Sense tenir un mapa d'accessibilitat de tot el territori és difícil concretar propostes. Les propostes s'ha de derivar del propis Plans d'actuació i gestió dels àmbits de competència de cada administració i en els plans municipals d'accessibilitat segons el cas.

Propostes comunes a tots els mitjans de transport

- Adoptar mesures per fer accessibles aquelles estacions i parades d'autobusos i transport ferroviari en tots els casos en què no estigui garantida la cadena d'accessibilitat.
- Metre no es duguin a terme les intervencions tècniques necessàries per garantir l'accessibilitat universal cal posar en marxa mecanismes alternatius i ajustos raonables que facilitin l'accessibilitat en el transport i la possibilitat del desplaçament autònom de les persones amb discapacitat i mobilitat reduïda.
- Fer un seguiment del desenvolupament de les intervencions adreçades a garantir l'accessibilitat (eliminar els gaps horitzontals i verticals en les estacions de transport ferroviari, canviar les "portes" o torons d'accés a les andanes de les estacions ferroviàries que encara no són practicables per PMR; garantir l'accessibilitat dels sistemes de *vending* de bitlles, etc.)
- Consolidar i ampliar el servei d'ajuda a les persones amb mobilitat reduïda (PMR) en els serveis de rodalies.
- Establir horaris fixos i coneguts pels usuaris per als mitjans de transport accessibles per a PMR, tant autobusos urbans com interurbans i, molt especialment, les rutes de ferrocarrils de rodalies de Catalunya.
- Adoptar mesures per garantir que els diferents mitjans de transport disposen de sistemes de comunicació de la informació al viatger en formats accessibles per a persones amb discapacitat sensorial. Facilitar l'accés a la informació que permet al l'usuari posar en coneixement dels operadors de transport la seva necessitat d'assistència personal amb antelació (SMS, correu electrònic, fax, etc.).
- En l'àmbit municipal, estudiar cada cas (la situació de cada ens local) a partir de la realitat que es presenta segons el territori i tipus de mitjans de transport que gestiona o ofereix segons la seva competència.

4.2. Integració social de les persones amb discapacitat: educació i oportunitats formatives i ocupació; assistent personal, ajustos raonables i discriminació positiva

4.2.1. Formulació dels drets

La Llei general dels drets de les persones amb discapacitat reconeix el dret de les persones amb discapacitat a l'atenció integral (article 13) entesa com el conjunt de "processos o qualsevol altra mesura d'intervenció dirigits a fer que les persones amb discapacitat adquireixin el seu màxim nivell de desenvolupament i autonomia personal, i a aconseguir i mantenir la seva màxima independència, capacitat física, mental i social, i la seva inclusió i participació plena en tots els aspectes de la vida, així com l'obtenció d'una feina adequada. Aquests programes d'atenció integral han de comprendre, segons la mateixa norma, l'habilitació o rehabilitació medicofuncional, l'atenció, tractament i orientació psicològica, l'educació i el suport per a l'activitat professional.

També estableix la norma que aquests programes "han de començar en l'etapa més primerenca possible i basar-se en una avaluació multidisciplinària de les necessitats i capacitats de la persona amb discapacitat, així com de les oportunitats de l'entorn, considerant les adaptacions o adequacions oportunes i els suports a la presa de decisions i a la promoció de l'autonomia personal". A les administracions públiques correspon vetllar pel manteniment d'uns serveis d'atenció adequats, mitjançant la coordinació dels recursos i els serveis d'habilitació i rehabilitació en els àmbits de la salut, l'ocupació, l'educació i els serveis socials, per garantir a les persones amb discapacitat una oferta de serveis i programes propera, en l'entorn en el qual es desenvolupi la seva vida, suficient i diversificada, tant en zones rurals com urbanes. Tot això, s'articula en el marc de la normativa sectorial per a cada àmbit.

Educació, formació, habilitació i rehabilitació

L'article 24 de la Convenció reconeix el dret de les persones amb discapacitat a l'educació i defineix els objectius que ha d'aconseguir cada estat part a fi i efecte d'assegurar un sistema d'educació inclusiu a tots els nivells, així com l'ensenyament al llarg de la vida, amb la intenció de fer efectiu aquest dret sense discriminació i basant-se en la igualtat d'oportunitats. En aquesta línia, els esforços dels poders públics han d'estar adreçats a afavorir el desenvolupament ple del potencial humà i el sentit de la dignitat i l'autoestima, i reforçar el respecte pels drets humans, les llibertats fonamentals i la diversitat humana; desenvolupar al màxim la personalitat, els talents i la creativitat de les persones amb discapacitat, així com les seves aptituds mentals i físiques; i fer possible que les persones amb discapacitat participin de manera efectiva en una societat lliure. També s'estableix que els estats part han d'oferir a les persones amb discapacitat la possibilitat d'aprendre habilitats per a la vida i el desenvolupament socials, a fi de propiciar la seva participació plena i en igualtat de condicions en l'educació i com a membres de la comunitat, així com assegurar que les persones amb discapacitat tinguin accés general a l'educació superior, la formació professional, l'educació per a adults i l'aprenentatge durant tota la vida sense discriminació i en igualtat de condicions amb les altres.

En aquesta línia, s'estableix també el deure dels Estats part d'adoptar mesures perquè les persones amb discapacitat puguin aconseguir i mantenir la màxima independència, capacitat física, mental, social i vocacional, i la inclusió i participació plenes en tots els aspectes de la vida. Amb aquesta finalitat, s'han de garantir serveis i programes generals d'habilitació i rehabilitació, en particular en els àmbits de la salut, l'ocupació, l'educació i els serveis socials, que abastin a tot el col·lectiu amb les especificitats pròpies de cada moment del desenvolupament de la persona i de l'etapa de la vida, tot oferint recursos de coneixement i ús de tecnologies de suport i dispositius destinats a les persones amb discapacitat. (art. 26)

S'ha de garantir, doncs, la inclusió de les persones amb discapacitat en el sistema general d'educació i que els nens i les nenes amb discapacitat no quedin exclosos de l'ensenyament primari gratuït i obligatori ni de l'ensenyament secundari per motius de discapacitat; també el seu accés a una educació primària i secundària inclusiva, de qualitat i gratuïta, en igualtat de condicions amb les altres, en la comunitat en què visquin. Aquests drets es reconeix específicament, també, en la normativa internacional i interna sobre els drets dels infants. Tant la Declaració Universal dels Drets Humans (article 26) com la Convenció de Nacions Unides sobre els drets dels infants (CDI) (articles 28 i 29), reconeixen el dret a l'educació de les persones, i particularment dels infants, com a bé preuat a protegir que ha d'estar a l'abast de tothom, independentment del caràcter obligatori o no, i que s'ha de proveir en igualtat d'oportunitats (art. 28.1. CDI). També la Constitució Espanyola (article 27) i l'EAC (article 21) reconeixen el dret a l'educació de tothom i en condicions d'igualtat a través d'un model educatiu d'interès públic, el dret de totes les persones a la formació professional (article 21.5 EAC) i a disposar d'ajuts públics per a satisfer els requeriments educatius i per a accedir-hi en igualtat de condicions (article 21.6 EAC). Pel que fa a les persones amb discapacitat, l'article 16 de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat reconeix el dret a una educació inclusiva, de qualitat i gratuïta, en igualtat de condicions amb les altres i, de manera més específica, la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE), la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació (LODE) i la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació a Catalunya (LEC) incorporen la universalitat de l'educació, l'equitat i la integració de tots els col·lectius en l'àmbit educatiu, basada en la corresponsabilitat de tots els centres sostinguts amb fons públics.

Ocupació

Pel que fa a l'ocupació, l'article 27 de la Convenció reconeix el dret de les persones amb discapacitat a treballar, en igualtat de condicions amb les altres i, conseqüentment, el dret a tenir l'oportunitat de guanyar-se la vida mitjançant un treball lliurement triat o acceptat en un mercat i un entorn laborals que siguin oberts, inclusivament i accessibles a les persones amb discapacitat. A aquests efectes, els Estats han d'adoptar mesures per prohibir la discriminació per motius de discapacitat en totes les qüestions relatives a l'ocupació (selecció, contractació i ocupació, continuïtat en l'ocupació, promoció professional i seguretat en el treball, llibertat sindical, orientació tècnica i vocacional, serveis de col·locació, promoció professional, rehabilitació vocacional i professional per a manteniment de l'ocupació), i també promoure oportunitats empresarials, d'ocupació per compte propi, de constitució de cooperatives i d'inici d'empreses pròpies; garantir a les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres, condicions de treball justes i favorables, i en particular

a la igualtat d'oportunitats i de remuneració, inclosa la protecció contra l'assetjament, i a la reparació per greuges soferts. Els estats part han d'assegurar que les persones amb discapacitat no siguin sotmeses a esclavitud ni servitud i que estiguin protegides, en igualtat de condicions amb les altres, contra el treball forçós o obligatori.

Pel que fa a la normativa interna, l'article 40.5 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC) determina que els poders públics han de promoure la integració social, econòmica i laboral de les persones amb discapacitats. Cal tenir present, però, que l'article 149.1.7 de la Constitució espanyola atribueix a l'Estat la competència exclusiva sobre la legislació laboral, sens perjudici que sigui executada pels òrgans de les comunitats autònomes. L'article 170.1 de l'EAC, al seu torn, determina que correspon a la Generalitat de Catalunya la competència executiva en matèria de treball i condicions de treball, les polítiques d'ocupació, i la qualificació professional, entre altres. En aquest sentit, s'inclouen de manera expressa les polítiques actives d'ocupació i la gestió de les subvencions corresponents.

L'article 17 de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat estableix que les persones amb discapacitat en edat laboral tenen dret a rebre suport per a l'activitat professional i beneficiar-se de programes de rehabilitació vocacional i professional, manteniment de l'ocupació i reincorporació a la feina, que han d'incloure processos d'habilitació o rehabilitació medicofuncional, orientació professional; formació, readaptació o requalificació professional, i el desenvolupament de les capacitats com la utilització de productes i tecnologies de suport i dispositius necessaris per exercir millor un lloc de treball en igualtat de condicions amb els altres. Les activitats formatives es poden impartir, als centres de formació dedicats a això o a les empreses segons els contractes per a la formació i l'aprenentatge que es pactin d'acord amb la normativa sectorial (Reial decret legislatiu 1/1995, de 24 de març, Llei de l'Estatut dels treballadors i les seves normes de desplegament).

La mateixa Llei regula, en el capítol VI, el dret al treball de les persones amb discapacitat, sempre dins del marc de la garantia de l'aplicació dels principis d'igualtat de tracte, no discriminació, igualtat d'oportunitats i accessibilitat. (articles 35 i 36)

Pel que fa a les polítiques d'ocupació, l'article 37 estableix que la finalitat de la política d'ocupació ha de ser augmentar les taxes d'activitat i d'ocupació i inserció laboral de les persones amb discapacitat, així com millorar la qualitat de l'ocupació i dignificar les seves condicions de treball, combatent activament la seva discriminació. Per a això, les administracions públiques competents han de fomentar les seves oportunitats d'ocupació (ocupació ordinària, ocupació protegida, ocupació autònoma -articles 40 i següents-) i promoció professional en el mercat laboral (públic i privat), i promoure els suports necessaris per a la recerca, l'obtenció i el manteniment de l'ocupació i el retorn a aquesta (arts. 38 i 39).

Les polítiques actives d'ocupació a Catalunya estan regulades Llei 13/2015, del 9 de juliol, d'ordenació del Sistema d'Ocupació i del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya, a partir de la qual s'ha establert el Pla de Desenvolupament de Polítiques d'Ocupació (PDPO) 2017-2018 dissenyat per donar resposta a les necessitats diferents de les persones

treballadores, especialment de les que cerquen feina però també de les ocupades, dels sectors d'activitat i dels diferents territoris de Catalunya.

Mesures de suport: ajustos raonables i assistent personal

Des de la normativa sectorial (d'educació, d'ocupació i de serveis socials) s'ha establert diferents garanties de suport per a les persones amb discapacitat a fi i efecte d'aconseguir el major nivell d'autonomia i d'inclusió social possible, segons les necessitats i l'etapa de la vida de cada persona. En aquest context, hi ha mesures adreçades a garantir l'accessibilitat de l'entorn, la comunicació, els bens i els serveis i també altres estratègies de suport que, segons l'etapa vital i capacitats de cada persona amb discapacitat, l'ajudaran a ser el més autònom possible en el marc de les activitats que realitza diàriament.

En els entorns educatius i de formació la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC), estableix la inclusió escolar com a principi rector del sistema educatiu i desenvolupa els serveis i mecanismes que s'han d'activar en cada etapa educativa i de formació per garantir una educació inclusiva com a base per a l'atenció de tots els alumnes (vegeu apartat sobre el dret a l'educació).

Pel que fa al context ocupacional i laboral, a banda de les mesures generals per garantir l'accessibilitat en els termes abans descrits, cobren especial importància els ajustos raonables i la figura de l'assistent personal. Els ajustos raonables (article 2 de la Convenció) es recullen en diferents articles de la Llei de drets de les persones amb discapacitat com a mesures necessàries (modificacions i les adaptacions necessàries i adequades de l'ambient físic, social i actitudinal a les necessitats específiques de les persones amb discapacitat) per a situacions particulars que, de manera eficaç i pràctica, facilitin l'accessibilitat i la participació de les persones amb discapacitat per garantir-les el gaudi o l'exercici de tots els drets, en igualtat de condicions amb les altres. Aquestes mesures s'han d'activar, si cal, també en l'àmbit laboral.

Quant a la figura de l'assistent personal, s'articula com a una eina bàsica per garantir el dret a viure de forma independent, a ser integrat en la comunitat (article 19 de la Convenció i capítol V de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat). L'assistencial personal necessària per facilitar l'existència i la inclusió en la comunitat de les persones amb discapacitat és bàsica, també, en alguns casos per aconseguir la seva integració laboral i per evitar el seu aïllament. Es tracta de garantir que les persones amb discapacitat, i especialment aquelles que necessiten de l'ajuda d'una tercera persona per a la realització de les seves activitats quotidianes, puguin incorporar-se a una vida activa i integrada plenament en l'entorn habitual.

Al nostre ordenament la figura de l'assistent personal està reconeguda en l'article 2.7 de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a la Dependència (LAPAD), com a un suport per a aquelles persones en situació de dependència (graus II i III) que necessitin suport per accedir a l'educació, el treball i per desenvolupar les activitats bàsiques de la vida diària. L'objectiu d'aquesta prestació és "contribuir a la contractació d'una assistència personal, durant un nombre d'hores setmanals, que faciliti al beneficiari l'accés a l'educació i al treball, així com una vida més autònoma en l'exercici de

les activitats bàsiques de la vida diària. La llei reconeix dues modalitats d'assistència: l'assistència personal de suport en l'acompanyament a activitats laborals, ocupacionals i/o formatives (que té per objecte el suport en els desplaçaments a les activitats de caràcter laboral, ocupacional i/o formatiu fora de la llar habitual) i l'assistència personal de suport a la vida autònoma i d'integració social i comunitària (que busca donar suport en les activitats que la persona realitza de forma habitual, dintre i fora de la llar, que afavoreixen el desenvolupament d'una vida autònoma i independent).

4.2.2. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya. Educació i oportunitats formatives i ocupació; assistent personal i ajustos raonables

Educació

En l'àmbit educatiu, la normativa sectorial estableix diferents tipus de discriminacions positives per afavorir l'accés de les persones amb discapacitat segons el tipus d'ensenyament de que es tracti. Es contempla, entre altres, l'adjudicació de punts en la sol·licitud de plaça escolar, punts per a la valoració de beques i per a la consideració de la situació de família nombrosa, o reserva d'un percentatge de places, segons tipus d'ensenyament.

D'acord amb les dades del curs 2015/2016 sobre el dret a l'educació dels infants i adolescents amb necessitats educatives especials derivades de la seva discapacitat, un 71,9% d'aquests alumnes estan escolaritzats en centres ordinaris. Els centres d'educació especial escolaritzen, encara, 6.839 alumnes. En l'àmbit de l'escolarització postobligatòria, es destaca, a més, que hi ha adolescents amb discapacitat intel·lectual que tenen dificultats per trobar itineraris formatius adaptats a les seves necessitats educatives especials. En el cas de l'escolarització postobligatòria (a partir dels setze anys), a més, hi ha adolescents amb discapacitat intel·lectual que tenen dificultats per trobar itineraris formatius adaptats a les seves necessitats educatives especials.

També es reconeix als estudis que hi ha insuficient disponibilitat de recursos als centres ordinaris per atendre aquestes necessitats educatives especials; la dotació dels mestres d'educació especial i de professionals de suport (vetlladors, etc.) de què disposen els centres no sempre està en consonància amb les necessitats d'atenció que requereixen els alumnes i l'assignació de professionals de suport no sempre té en compte les prescripcions fetes des dels EAP o des d'altres serveis educatius i de salut.

Ara bé, per a l'atenció d'aquest col·lectiu, el Departament d'Ensenyament ha aprovat un nou decret sobre l'atenció educativa a l'alumnat en un sistema inclusiu, que intenta promoure la implicació del centre en conjunt, i no només del personal de suport especialitzat, en el treball d'inclusiu. Encara és aviat per valorar la posada en marxa d'aquesta nova estratègia. (Sobre els elements de compliment efectiu del dret a Catalunya es pot consultar l'apartat sobre el dret a l'educació.

Ocupació

L'article 43 de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat estableix una reserva d'ocupació a favor de les persones amb discapacitat, segons la qual: a) les empreses públiques i privades que ocupin un nombre de treballadors fixos que excedeixi de 50 estaran obligades a ocupar un nombre de treballadors amb discapacitat no inferior al 2%, tret de conveni col·lectiu o voluntat de l'empresari, sempre que s'apliquin mesures alternatives; i b) l'Administració pública haurà de reservar el 7% de les places de convocatòries a discapacitats segons el que estableix el Reial decret legislatiu 5/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut bàsic de l'empleat públic i de la Llei 30/1984 de la funció pública. Es contemplen, igualment, una sèrie de mesures alternatives davant l'eventual impossibilitat que els serveis públics d'ocupació puguin atendre l'oferta de feina després d'haver efectuat les gestions d'intermediació necessàries, o per al casos que una empresa acrediti qüestions de caràcter productiu, organitzatiu, tècnic o econòmic que motivin especial dificultat per incorporar treballadors discapacitats.

Per que fa les dades d'ocupació de les persones amb discapacitat, el Pla de Desenvolupament de Polítiques d'Ocupació (PDPO) 2017-2018 contempla un apartat adreçat específicament a les polítiques d'ocupació adreçades a grups desfavorits o especialment afectats per l'atur entre les quals ubica a les persones amb discapacitat. En relació amb aquest col·lectiu, destaca que les dificultats per trobar feina de les persones amb discapacitat (tant en entorns protegits com al mercat laboral ordinari), les converteix en un col·lectiu prioritari en el disseny de polítiques d'ocupació, com indica, per exemple, l'Estratègia espanyola sobre discapacitat (2012-2020).

Segons dades de l'any 2015 contemplades al (PDPO) 2017-2018, pel que fa al mercat laboral, des del començament de la crisi econòmica, el nombre de persones amb discapacitat en situació d'atur ha augmentat exponencialment molt per sobre del que ha augmentat l'atur per la resta de la població (increment de més d'un 150% de l'atur entre persones amb discapacitat davant un increment al voltant del 60% de la població en general).

Segons la darrera dada que disposa aquest Pla, el mes de setembre de 2016, a Catalunya hi havia fins a 9.307 persones amb discapacitat en situació d'atur que representaven el 2% del total d'atur. També l'atur de llarga durada entre persones amb discapacitat és superior que en cas de la població en general (un 61% del total davant un 44% aprox.). El percentatge de persones en situació d'atur de molt llarga durada (més de dos anys) és superior en el cas de les persones amb alguna discapacitat que en el de la població en general: segons dades de l'any 2015 més del 46% de les persones amb discapacitat desocupades feia més de dos anys que estaven en aquesta situació, mentre que en el cas de la població en general aquest percentatge baixa fins al 28,7%.

Pel que fa al nombre de contractes (en dades de 2016), al (PDPO) 2017-2018, s'han formalitzat 13.730 contractes a persones amb discapacitat, dels que 8.647 en Centres especials de treball (CET) i 5.083 en el mercat ordinari (empresa privada i pública, administració pública i enclavaments laborals). Val a dir que l'evolució de la contractació

entre 2015 i 2016 mostra que ha disminuït en els CET's en un 3,9%, mentre que ha crescut en el mercat ordinari en un 20,9%.

Per donar resposta a aquesta situació (PDPO) 2017-2018 proposa, dins de les actuacions per àmbits i serveis ocupacionals, tipus de servei i tipus d'actuació que l'orienten, activitats de promoció de la creació d'ocupació, el desenvolupament econòmic local i el foment de la contractació.

En aquest context, cal tenir present que un dels principals enemics de les polítiques d'ocupació, especialment d'aquelles adreçades a col·lectius vulnerables, són les restriccions pressupostàries a les polítiques actives d'ocupació. La manca d'inversió en polítiques d'ocupació i la possible pèrdua de llocs de treball protegits pot comportar un perjudici evident per a les persones amb discapacitat, ja que els dificulta la integració plena en la societat i els priva de l'oportunitat de mantenir una relació interpersonal basada en el reconeixement del seu treball i de les seves capacitats. També pot tenir una repercussió econòmica general, ja que la pèrdua d'un lloc de treball en aquest àmbit pot comportar en el futur un cost superior en prestacions i serveis d'atenció social.

Mesures de suport: assistent personal i ajustos raonables

Quant a l'aplicació concret de mesures de suport adreçades a que les persones amb discapacitat es puguin integrar de manera autònoma en el món laboral, són especialment rellevants les mesures de discriminació positiva (accions afirmatives), els ajustos raonables i la figura de l'assistent personal.

Les principals mesures de discriminació positiva en relació amb els àmbits comentats en aquest punt són les determinacions legals de reserva de places i adjudicació de punts per a la valoració de beques i altres tipus d'ajuts, tant d'ensenyament com d'ocupació, per a persones amb discapacitat.

En relació a la figura de l'assistent personal, des del Síndic només es té coneixement del servei consolidat pel Servei Municipal d'Assistent Personal de l'Ajuntament de Barcelona, adreçat a persones amb gran discapacitat física que sense aquest servei haurien de viure en una residència o bé ser ateses pels seus familiars. L'assistent personal els dona suport per a qualsevol de les seves necessitats diàries: higiene personal, alimentació, desplaçaments, etc.

Quant a mesures d'ajustos raonables, no es coneixen dades concretes.

4.2.3. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret

Propostes en relació a educació

- Definir les ràtios de professionals adequades per a l'atenció dels alumnes amb necessitats educatives especials (NEE) en règim d'educació inclusiva i les necessitats de suport a l'aula.

- Dotar els centres escolars dels recursos humans necessaris per fer possible l'escolarització d'aquests alumnes en condicions adequades.
- Completar la implantació de les unitats d'atenció a les NEE d'acord amb un estudi de les necessitats del territori .
- Impulsar i finalitzar la reconversió definitiva dels CEE en centres de referència per a les escoles ordinàries com a mecanisme de suport per fer efectiva l'escolarització inclusiva.
- Assegurar la formació dels docents (tant en els ensenyaments obligatoris com en aquells no obligatoris) en l'atenció dels alumnes amb discapacitats i amb NEE per garantir-los atenció individualitzada i especialitzada.
- Garantir la inclusió de l'alumnat amb NEE a les activitats complementàries (sortides, colònies escolars, etc.) organitzades pels centres i al servei de menjador escolar, garantint els suports que sigui necessari en cada cas.
- Garantir l'accés dels infants amb discapacitat a les escoles bressol, i els suports que sigui necessari en cada cas.
- Garantir la suficiència de places reservades a l'educació no obligatòria i la diversificació d'itineraris formatius per a persones amb discapacitat.
- Oferir els suports necessaris i establir les mesures d'ajustos raonables que es considerin adequats a cada cas per garantir la inclusió de les persones amb discapacitat també en els diferents itineraris de educatius i formatius no obligatoris.

Propostes en relació a ocupació i formació ocupacional

- Cal desenvolupar polítiques públiques d'ocupació que prioritzin l'ocupació dels col·lectius més vulnerables amb l'objectiu de garantir la protecció, promoció i integració de les persones amb discapacitat sense obstacles i perseverant la igualtat material d'oportunitats.
- Cal afavorir la creació de llocs de treball adreçats a la inserció laboral de les persones amb discapacitat, en totes les modalitats possibles (ocupació ordinària i ocupació protegida a través dels CET).
- Cal adoptar mesures adreçades a garantir possibilitats de treball amb suport en l'empresa ordinària a fi i efecte de millorar la integració de les persones amb discapacitat en el sistema ordinari de treball. En aquesta línia és fonamental potenciar i reforçar les iniciatives que han fet les entitats que desenvolupen projectes de treball amb suport.
- Cal mantenir i millorar la política de subvencions, ajuts i bonificacions de les quotes de la seguretat social adreçats a la inserció laboral de les persones amb discapacitat tant en l'ocupació ordinària mitjançant el treball amb suport com en l'ocupació protegida per mitjà dels centres especials d'ocupació.

- Cal desenvolupar normativament i impulsar la consolidació de la figura de l'assistencial personal com a una opció real dins del SAAD per afavorir l'autonomia personal i la inserció social i laboral de les persones amb discapacitat.

4.3. Dret de les persones amb discapacitat a un nivell de vida adequat: salut, serveis, prestacions i ajuts socials

4.3.1. Formulació dels drets

1. L'article 25 de la Convenció reconeix el dret de les persones amb discapacitat a gaudir tant com sigui possible de salut i d'accedir a serveis sanitaris que tinguin en compte les qüestions de gènere, inclosa la rehabilitació relacionada amb la salut, programes i atenció a la salut gratuïts o a preus assequibles i accessibles territorialment, serveis de salut específics relacionats amb la situació de discapacitat i d'aquells serveis destinats a prevenir i reduir al màxim l'aparició de noves discapacitats. Aquests drets estan reconeguts també als articles 9 i següents de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat. En concret, es regula el dret a la prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats, a ser atesos per equips multiprofessionals d'atenció a la discapacitat, l'habilitació o rehabilitació medicofuncional, i a l'atenció, tractament i orientació psicològica. L'accés a les prestacions sanitàries s'articula en el marc del sistema català de salut (vegeu apartat sobre dret a la salut).

Al seu torn, l'article 28 de la Convenció reconeix el dret de les persones amb discapacitat a un nivell de vida adequat (que inclou alimentació, vestit i habitatge adequats, i a la millora contínua de les seves condicions de vida) i, en concret, el dret de les persones amb discapacitat a la protecció social; a accedir en condicions d'igualtat a serveis d'aigua potable i a serveis, dispositius i assistència d'una altra índole i a preus assequibles per atendre les necessitats relacionades amb la seva discapacitat; a programes de protecció social i estratègies de reducció de la pobresa; a l'assistència de l'estat en situacions de pobresa per sufragar despeses relacionades amb la seva discapacitat; a programes d'habitatge públic; i a programes i beneficis de jubilació. Al seu torn, la Llei general de drets de les persones amb discapacitat reconeix el de les persones amb discapacitat i les seves famílies a la protecció social, entesa com a un conjunt de serveis i prestacions socials que atenguin les seves necessitats, adreçats al desenvolupament de la seva personalitat i la seva inclusió en la comunitat, incrementant la seva qualitat de vida i benestar social. (articles 48 i següents).

Aquesta protecció social s'articula a través de les prestacions del Sistema general de seguretat social i atenció sanitària integral, i d'un sistema especial de prestacions socials i econòmiques per a les persones amb discapacitat que, pel fet de no exercir una activitat laboral, no estan incloses en el camp d'aplicació del Sistema de la Seguretat Social. Aquest sistema ha d'incloure assistència sanitària i prestació farmacèutica, subsidi de mobilitat i compensació per despeses de transport, recuperació professional, i rehabilitació i habilitació professionals (arts. 8 i 9).

L'accés als serveis i prestacions del sistema de protecció social a Catalunya s'estructura d'acord amb la regulació sectorial de protecció social i per les normes concretes que regulen el sistema de serveis i prestacions socials bàsiques i especialitzades (el Reial decret legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de la Seguretat Social, la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de Serveis socials a Catalunya, la Llei catalana 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic, i Llei catalana 14/2017, del 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania).

2. Pel que fa específicament al col·lectiu de les persones amb discapacitat, el sistema de protecció social garanteix, atenció, prestacions i serveis en els àmbits de valoració i orientació del grau de discapacitat, valoració de la situació de dependència, servei de transport adaptat, servei de centre per a l'autonomia personal, serveis per a persones amb discapacitat intel·lectual, serveis per a persones amb discapacitat física, serveis socials per a persones amb discapacitat sensorial.

Els serveis i les prestacions s'articulen en torn a la Cartera de serveis socials, aprovada per primera vegada mitjançant el Decret 151/2008, de 29 de juliol, com a instrument i expressió de la configuració del sistema de serveis socials establert per la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials. La Cartera de serveis socials vigent va ser aprovada pel Decret 142/2010, d'11 d'octubre, que s'ha anant prorrogant fins a l'actualitat.

La Cartera de serveis social inclou les prestacions de serveis, econòmiques i tecnològiques que ofereix el sistema públic de serveis socials i que són responsabilitat de la Generalitat de Catalunya i dels ens locals i és l'instrument que assegura l'accés a les prestacions i serveis a què té dret de la població segons les seves necessitats. Es contemplen prestacions garantides (aquelles exigibles com a dret subjectiu, és a dir, no subjectes a la disponibilitat pressupostària), prestacions no garantides (subjectes als crèdits pressupostaris disponibles) o prestacions subjectes a copagament.

L'accés a les prestacions i serveis concrets establerts a la Cartera de Serveis Socials ve determinat per la situació de necessitat i també, en altes casos, pel fet de tenir el reconeixement com a persona amb discapacitat o de persona en situació dependència, segons els requeriments de cada prestació o servei en els termes reconeguts en la Cartera.

4.3.2. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya. Salut, prestacions i serveis

El reconeixement del grau de discapacitat i de la situació de dependència

1. El reconeixement del grau de discapacitat o de la situació de dependència d'una persona té una conseqüència directa en el reconeixement del dret a prestacions i serveis vinculats a la situació de discapacitat o dependència.

El reconeixement de la situació de dependència comporta el reconeixement d'un dret subjectiu en l'àmbit de l'atenció social a accedir a les prestacions establertes a la Cartera i destinades a aquest col·lectiu en condicions d'igualtat.

Pel que fa al reconeixement del grau de discapacitat, resulta indispensable per a l'accés dels serveis i prestacions dissenyats específicament per a persones amb discapacitat en els diferents àmbits, a l'hora que suposa una qualificació concreta en relació a l'índex de vulnerabilitat del nucli familiar de convivència la qual cosa afavoreix l'accés a ajuts, beques, subvencions i altres prestacions tant del Sistema Català de Serveis Socials com de Sistema general de Seguretat Social. També determina, en molts casos, la possibilitat d'accedir a les diferents prestacions de suport en l'entorn educatiu, ocupacional i laboral.

2. El reconeixement del grau de discapacitat està regulat pel Reial Decret 1971/1999, de 23 de desembre, de procediment per al reconeixement, declaració i qualificació del grau de disminució que estableix.

Les dades de queixes rebudes pel Síndic de Greuges de Catalunya en relació amb el reconeixement de discapacitat posen de manifest que des de l'any 2016 han augmentat el número de queixes en què les persones afectades posen de manifest el seu desacord per la demora en la tramitació dels procediments de reconeixement i de revisió del grau de discapacitat. En alguns casos s'han pogut constatar demores en la tramitació dels procediments de més de 8 mesos.

D'acord amb les dades aportades pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies sobre el número de sol·licituds de reconeixement (o revisió) de grau de discapacitat, d'adults i infants, pendents de valoració i resolució per part dels diferents CAD del territori, a 30 de juny de 2018 hi havia 5942 infants i adolescents que han demanat primera valoració o revisió del grau de discapacitat, les sol·licituds dels quals es troben fora de termini de resposta per part de l'Administració. Això suposa un 40,6% de les sol·licituds d'infants i adolescents que no han estat resoltes en termini, i implica un augment del 38% de casos en relació amb les sol·licituds no resoltes en termini de l'any 2016 (llavors només el 2,4% de les sol·licituds es resolien fora de termini). Quant als adults, hi ha un 61,4% de les sol·licituds que no han estat resoltes dins del termini legalment establert la qual cosa suposa l'afectació de 54.490 persones pendents de valoració. Un augment 61% en relació amb les sol·licituds no resoltes en termini durant l'any 2016 quan només el 0,5% de les sol·licituds es resolgueren fora de termini.

3. Pel que fa al Sistema d'autonomia personal atenció a la dependència -SAAD- (Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència), ofereix serveis i prestacions a prop de 145.500 persones en Catalunya.

Dins de les dificultats que planteja l'atenció de les persones amb dependència a Catalunya, cal tenir en compte, en primera instància, la manca d'un reglament autonòmic concret que desplegui la normativa estatal i concreti els procediments, terminis i formes d'accés als serveis i prestacions.

Destaca també la manca de compliment del termini de sis mesos des de la presentació de la sol·licitud de reconeixement de la situació de dependència fins a l'emissió de la resolució que conté el Programa individual d'atenció i a partir d'aquí, la demora en fer efectiu el dret als serveis i prestacions derivades del reconeixement de la situació de dependència.

Pel que fa a l'efectivitat dels serveis i prestacions, cal recordar que la prestació econòmica per cures en l'entorn familiar, prevista per la Llei com a mesura excepcional (ja que es prioritza la prestació de serveis per sobre les prestacions econòmiques), s'ha generalitzat, entre altres, atesa la manca de disponibilitat de recursos de servei per a cobrir la demanda. Addicionalment, en el cas de les persones a les quals es reconeix el dret a la prestació econòmica per cures en l'entorn familiar, hi ha un greuge addicional i és el de la suspensió del pagament en aplicació del Reial Decret Llei 20/2012, de 13 de juliol, que estableix que el pagament de la prestació de cuidador no professional reconeguda amb posterioritat a la data d'entrada en vigor del Reial Decret (15 de juliol de 2012) la prestació pot quedar suspès durant un termini màxim de dos anys a comptar des de la data d'aquella resolució. Aquest termini suspensiu s'interrompra en el moment en què la persona interessada comenci a percebre la prestació econòmica.

Serveis residencials

La Cartera de Serveis Socials vigent preveu, a partir del punt 1.2.6. els serveis adreçats a persones amb discapacitat dins dels quals es preveuen diferents tipus de serveis residencials per a persones amb discapacitats físiques o intel·lectuals a partir dels 18 anys, i amb diversa intensitat de suport, segons la tipologia de la discapacitat. Aquests recursos, però, no estan contemplats per a infants i adolescents.

Des de l'any 2014 el Síndic ha fet un seguiment de la implementació i desenvolupament del *Pla de consolidació per a la concertació de places de serveis residencials per a persones amb discapacitat*, en el marc del qual des de l'administració s'ha donat prioritat al procés de consolidació de la xarxa pública en l'àmbit de la salut mental i de les persones amb discapacitat. També s'ha interessat per fer un seguiment de la nova Programació Territorial de serveis socials especialitzats que pretén posar l'accent en la correcció dels desajustos que s'hagin pogut produir en la distribució dels recursos partint del principi d'equilibri territorial i de la situació en què es troben les diferents xarxes de serveis socials especialitzats, per d'actuar en primer lloc en les zones i àmbits més deficitaris.

Segons la informació aportada per l'administració, l'any 2017 el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies disposava d'un total de 14.576 places residencials per a persones amb discapacitat que formen part de la Xarxa pública de serveis socials (entre centres propis, concertats i acreditats). També es disposava de 1581 places per a persones amb problemàtica social derivada de malaltia mental, entre Llar residència i Llar amb suport. No s'informa sobre la tipologia de les places residencials referides, ni s'especifica quantes d'aquestes places estan reservades a infants i adolescents amb discapacitat. Tampoc no hi ha informació sobre la relació entre l'oferta i demanda del servei ni sobre l'estat actual d'elles llistes d'espera.

Pel que fa a les places residencials específiques per a infants i adolescents, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies ha reconegut que fora necessari incloure la previsió a la Cartera de serveis socials.

Serveis de Respir

La Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència estableix que dins del Sistema per a l'autonomia personal i atenció a la dependència (SAAD) s'han de promoure accions de suport als cuidadors no professionals incorporant programes de formació i informació, així com mesures per alternar períodes de descans (l'article 18.4). Al seu torn, la Cartera de Serveis Socials estableix els serveis de centre residencial temporal o permanent per a persones amb discapacitat intel·lectual i serveis de centre residencial temporal o permanent per a persones amb discapacitat física, en funció del tipus i la intensitat de suport necessari en cada tipologia.

L'any 2009 el llavors Departament de Benestar Social i Família va iniciar el programa Persones Cuidadores en el marc del qual va signar diferents convenis de col·laboració amb entitats del sector amb l'objecte de donar suport a les persones cuidadores no professionals (el darrer que té coneixement el Síndic data del 24 de juliol de 2012). L'any 2011 aquest programa de Persones Cuidadores de la Generalitat de Catalunya incorporà una prova pilot d'estades de respir per a familiars de nens i joves amb autisme.

També s'han signat convenis de col·laboració entre el que era l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials i l'Agència Catalana de la Joventut per garantir el "respir" dels cuidadors de joves amb discapacitat, integrant-los en estades temporals en el programa "l'Estiu és teu".

La Diputació de Barcelona (DIBA) compta amb el programa Respir, que consisteix en estades temporals per a persones amb dependència i persones amb discapacitat, que busca oferir un "respir" a les famílies residents a la província de Barcelona que tenen al seu càrrec persones amb dependència i persones amb discapacitat intel·lectual (d'entre 6 i 65 anys).

Ara bé, tot i els esforços per garantir el servei d'estada temporal en centres residencials per a persones en situació de dependència derivada de la edat o la discapacitat i que són habitualment ateses en l'entorn familiar, la realitat és que existeix una clara mancança en la cobertura d'aquest servei; d'acord amb les xifres de l'any 2016 del total de 2613 es van realitzar només 1642 ingressos (només el 2,08% del total corresponen a menors de 18 anys).

4.3.3. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret

Propostes en relació al reconeixement de la discapacitat o de la situació de dependència i del dret als serveis i prestacions vinculades

- Agilitar la tramitació dels procediments de reconeixement de grau de discapacitat i del reconeixement de la situació de dependència, i respectar els terminis establerts normativament, i molt especialment en el cas d'infants i adolescents.

- Prioritzar i el reconeixement del dret als serveis i les perpetracions vinculades a la situació de dependència dels infants i adolescents atenent al seu interès superior i tenint en compte que el reconeixement de les prestacions, ajuts o serveis a què pot tenir dret un infant o un adolescent en virtut de la seva situació de discapacitat o dependència pot afectar directament a les seves condicions de criança en la mesura en que la prestació esdevé una eina imprescindible per assegurar la cura i atenció especials que necessita i unes condicions de vida dignes.

Propostes en relació als serveis residencial

- Consolidar la xarxa pública de serveis socials especialitzats per a persones amb discapacitat.
- Fer un mapa dels serveis residencials existents per a persones amb discapacitat en què es faci constar:
  - el número de places de servei residencial per a persones amb discapacitat que actualment formen part de la Xarxa pública de Serveis Socials, segons distribució territorial i segons tipus de servei;
  - el número centres residencial per a l'atenció d'infants i adolescents amb discapacitat que actualment formen part de la Xarxa pública de Serveis Socials, segons distribució territorial i segons tipus de servei.
- Millorar la cobertura dels serveis residencials segons distribució territorial i segons tipus de servei d'acord amb la informació obtinguda segons els punts anteriors. A tal efecte, cal fer un estudi de la relació entre el número de persones amb discapacitat amb orientació de necessitat de recurs residencial que actualment es troben en llista d'espera per accedir a places finançades amb fons públics i la oferta actual del servei, per millorar la planificació.
- Dotar de transparència l'estat actual de les llistes d'espera per als diferents tipus de serveis residencials per a persones amb discapacitat a reu del territori (número persones i temps que porta cadascuna en espera) de tal manera que sigui una informació accessible i disponible per a totes les persones que pugui interessar.

Propostes en relació al serveis de respir

- Crear, per a tot el territori, serveis residencials d'estada temporal per a les persones grans i per a les persones amb discapacitat intel·lectual o física, amb els requeriment de suport que calgui en cada cas en funció de cada tipologia, segons allò establert a Cartera de Serveis Socials 2010-2011 aprovada pel Decret 142/2010, d'11 d'octubre, actualment prorrogada;
- Incloure a la Cartera de Serveis Socials i implementar en el territori els serveis residencials temporal de tipus respir per a persones amb discapacitat menors de 18

anys, amb o sense trastorn de conducta associat, atenent en la seva regulació l'especificitat de l'edat i també les necessitats a atendre que comporta el trastorn de conducta associat a la discapacitat de l'infant o adolescent que els sol·licita.

- Dotar adequadament el sistema d'aquests recursos per tal que es pugui cobrir el servei amb garanties, i atenent les necessitats detectades i les especificitats de cada cas a tot el territori català.

4.4. Drets de participació de les persones amb discapacitat

4.4.1. Formulació del dret

1. L'article 29 de la Convenció estableix que els Estats part garantiran a les persones amb discapacitat els drets polítics i la possibilitat de gaudir-ne en igualtat de condicions amb les altres, tot assegurant-los que puguin participar plenament i efectiva en la vida política i pública directament o a través de representants lliurement escollits, inclosos el dret i la possibilitat a votar i ser escollides. A aquest efectes, les administracions han de garantir que els procediments, instal·lacions i materials electorals siguin adequats, accessibles i fàcils d'entendre i utilitzar; el dret de les persones amb discapacitat a emetre el seu vot en secret en eleccions i referèndums públics sense intimidació; i a expressar lliurement la seva voluntat com a electors.

Es reconeix també el dret de les persones amb discapacitat a participar plenament i efectiva en la direcció dels assumptes públics, així com en organitzacions i associacions no governamentals relacionades amb la vida pública i política del país (incloses les activitats i l'administració dels partits polítics), i a constituir organitzacions que els representin a escala internacional, nacional, regional i local, i la seva incorporació a aquestes organitzacions.

2. Els drets de participació política de les persones amb discapacitat estan reconeguts en diferents normes de l'ordenament intern com ara la Constitució Espanyola (articles 14 , 23 i 96), l'Estatut d'autonomia de Catalunya (article 29) i en el capítol VIII de la Llei general dels drets de les persones amb discapacitat i la seva inclusió social.

Pel que fa a la regulació concreta dels dret de sufragi actiu, l'article 2 de la Llei Orgànica 5/1985, de 19 de juny de Règim electora general (LOREG), reconeix el dret a les persones amb nacionalitat espanyola, majors d'edat.

Ara bé, fins el passat 5 de desembre de 2018, l'article 3 de la LOREG regulava el dret de sufragi actiu establint que no tenien reconegut aquest dret les persones declarades incapaces en virtut de sentència judicial ferma, sempre que en declarés expressament en la sentència la incapacitat per a l'exercici del dret de sufragi, i les persones internades en un hospital psiquiàtric amb autorització judicial, durant el període que durés el seu internament, sempre que en la autorització el jutge declarés expressament la incapacitat per a l'exercici del dret de vot.

Finalment, però, el 5 de desembre de 2018 es va aprovar la Llei orgànica 2/2018 per a la modificació de la Llei orgànica 5/1985, de 19 de juny, del Règim Electoral General, per a garantir el dret de sufragi de totes les persones amb discapacitat. Mitjançant aquesta reforma es suprimeixen els apartats b i c de article 3.1 de la LOREG. S'estableix, a canvi, un nou punt dos segons el qual tota persona podrà exercir el seu dret de sufragi actiu, conscient, lliure i voluntàriament, sigui qual sigui la seva forma de comunicar-ho i amb els mitjans de suport que requereixi.

Adicionalment, el punt tres de l'article únic de la nova Llei afegeix una disposició addicional vuitena a la LOREG amb la següent redacció: "A partir de la entrada en vigor de la Ley de modificación de la Ley Orgánica del Régimen Electoral General para adaptarla a la Convención Internacional sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad, quedan sin efecto las limitaciones en el ejercicio del derecho de sufragio establecidas por resolución judicial fundamentadas jurídicamente en el apartado 3,1 b) y c) de la Ley Orgánica 5/1985, de 19 de junio, ahora suprimidas. Las personas a las que se les hubiere limitado o anulado su derecho de sufragio por razón de discapacidad quedan reintegradas plenamente en el mismo por ministerio de la ley ." Es determina així també la reintegració en l'exercici del dret de sufragi a totes les persones a les que se'ls hagués limitat o anul·lat el seu dret de sufragi per raó de la seva discapacitat.

3. Les normes que regulen el dret de sufragi actiu i la aplicació de les quals pot afectar l'exercici del dret per part de les persones amb discapacitat s'han d'aplicar i interpretar també en concordança amb la legislació que regula la igualtat d'oportunitats i la garantia de la no-discriminació per raó de la discapacitat, a Espanya, principalment, amb el contingut global de la Llei general dels drets de les persones amb discapacitat i la seva inclusió social.

Qualsevol limitació dels drets de la persona sobre la qual recau la mesura d'incapacitació ha de ser aplicada de manera restrictiva, és a dir, ha de ser proporcional a la necessitat de protecció i amb el menor grau d'afectació possible del dret que es limita (sentències de 14 de juliol de 2004 i 28 de juliol de 1998 de la Sala Civil, secció 1a)

4.4.2. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya. Drets de participació de les persones amb discapacitat

A Catalunya hi ha al voltant de 4.000 persones, majors d'edat, que no poden exercir el dret de sufragi en virtut de la determinació feta en aquest sentit, en la sentència d'incapacitació que limita la seva capacitat jurídica. Aquesta situació pot afectar a unes 80.000 persones en tot l'Estat. Sembla ser, a més a més, que a l'Estat espanyol bona part de les sentències d'incapacitació que limiten també el dret de sufragi actiu recauen sobre persones amb discapacitat intel·lectual o psicosocial, o amb alguna problemàtica social derivada de salut mental.

El Comitè dels drets de les persones amb discapacitat de l'ONU (endavant el Comitè) va examinar l'informe inicial presentat per l'Estat espanyol (CRPD/C/ESP/1), a les seves sessions 56^a i 57^a (CRPD/C/6/SR.3 i SR.4), el mes de setembre de 2011. En el marc de les

observacions emeses, recomanà a l'Estat espanyol, entre altres, que es revisi tota la legislació pertinent perquè totes les persones amb discapacitat, independentment de la seva deficiència, de la seva condició jurídica o del seu lloc de residència, tinguin dret a votar i a participar en la vida pública en peü d'igualtat amb els altres.

Amb la recent aprovació de la Llei orgànica Llei orgànica 2/2018, de 5 de desembre (referida al punt anterior), l'estat espanyol dona compliment a la recomanació del Comitè de Drets de les Persones amb discapacitat de modificar l'article 3 de la LOREG per garantir que totes les persones amb discapacitat tinguin dret a votar. Resta pendent el desenvolupament d'aquesta nova regulació i també establir mecanismes efectius per reintegrar a les persones amb discapacitat incapacitades judicialment amb limitació del dret de vot, en l'exercici ple exercici del seu dret de participació i sufragi actiu.

Adicionalment, dins del procés d'adequació de l'ordenament jurídic a la Convenció es va dur a terme la refosa de la legislació vigent en l'àmbit de la protecció de les persones amb discapacitat en el Text del Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de Drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social.

Queda encara pendent, però, adaptar l'ordenament jurídic de l'Estat a les previsions de l'article 12 de la Convenció, relatives a la igualtat de totes les persones en l'exercici de la seva capacitat jurídica amb l'objecte de garantir que l'exercici ple de tots els drets fonamentals per part de les persones amb discapacitat. Sobre aquest punt versen algunes de les recomanacions fetes pel El Comitè dels Drets de les Persones amb Discapacitat a l'estat espanyol. En concret, el Comitè recomana revisar les lleis que regulen la guarda i la tutela prendre mesures per a adoptar lleis i polítiques per les quals es reemplacin els règims de substitució en l'adopció de decisions per l'ajuda en la presa de decisions que respecti l'autonomia, la voluntat i les preferències de les persones.

Per avançar en aquesta línia, el govern de l'Estat preparà l'avantprojecte de llei per la qual es reforma la legislació civil i processal en matèria de discapacitat, mitjançant el qual es persegueix la modificació del Codi Civil, la Llei hipotecària, la Llei d'enjudiciament civil, la Llei del Registre Civil i la Llei de la Jurisdicció voluntària per adaptar aquesta legislació a la Convenció. La proposta de reforma normativa va ser valorada positivament pel Consell Econòmic i Social que s'hi pronuncià en el marc del Dictamen 5/2018, de 24 d'octubre. Restem, doncs, a l'espera de veure el desenvolupament d'aquesta iniciativa.

4.4.3. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret

- Fomentar la participació de les persones amb discapacitat en els assumptes públics i adoptar mesures per afavorir la seva participació plena i efectiva en la direcció dels assumptes públics, sense discriminació i en igualtat de condicions amb les altres.
- Desenvolupar la reforma de la LOREG duta a terme per la Orgànica 2/2018, de 5 de desembre, per garantir el dels de sufragi de les persones amb discapacitat i, en

concret, establir els mecanismes per deixar sense efecte les limitacions en l'exercici del dret de sufragi de les persones incapacitades judicialment amb anterioritat a l'aprovació d'aquesta llei.

- Avançar en l'aprovació del conjunt de propostes de reformes normatives que prepara el Govern de l'Estat en el marc de l'Avantprojecte de Llei pel qual es reforma la legislació civil i processal en matèria de discapacitat, dictaminada favorablement, pel Consell Econòmic i Social (Dictamen 5/2018, sessió del 24 d'octubre).
- Impulsar mesures de reforma normativa adreçades a favorir que els operadors jurídics apliquin, en concordança amb el dret intern, les previsions de l'article 12 de la Convenció de Drets de les Persones amb Discapacitat en relació a la igualtat de totes les persones en l'exercici de la seva capacitat jurídica amb l'objecte de garantir l'exercici ple de tots els drets fonamentals per part de les persones amb discapacitat.
- Promoure la participació les persones amb discapacitat en organitzacions i associacions no governamentals relacionades amb la vida pública i política del país, incloses les activitats i l'administració dels partits polítics.

Nota. Dades concretes sobre les condicions d'accessibilitat en el entorn municipal recavades pel Síndic de Greuges de Catalunya entre 2009 i 2011

- La Diputació de Barcelona compta amb el lloc web <http://xarxamobal.diba.cat/mobal/cat/accessibilitat/accessibilitat.asp> en què ofereix informació interactiva sobre els plans d'accessibilitat (si ha estat elaborat o no) en els diferents municipis de la Província.
- En relació amb l'**accessibilitat de les voreres i existència d'itineraris adaptats per a vianants** al carrer, els ajuntaments de Badalona, Barcelona, Castelldefels, Cornellà de Llobregat, Granollers, l'Hospitalet de Llobregat, Lleida, Manresa, Mataró, el Prat de Llobregat, Rubí, Sabadell, Sant Boi de Llobregat, Sant Cugat del Vallès i Viladecans assenyalen que algunes de les voreres del municipi són accessibles per a persones amb discapacitat. La informació sobre el percentatge de voreres accessibles a cada municipi solament la especifiquen vuit ajuntaments (els de Badalona, Barcelona, Castelldefels, Granollers, Mataró, Lleida, el Prat de Llobregat i Rubí). D'aquest vuit, solament en sis municipis es supera el 50% de les voreres accessibles (gairebé el 100% a Badalona, prop dels 90% a Barcelona i Mataró, el 86% a Lleida i el 70% al Prat de Llobregat).

Adicionalment, l'Ajuntament de Barcelona informà, que a finals de 2007 dels 1.287 Km de vies que hi havia a la ciutat, solament en 240.90 Km (és a dir, el 18%) les voreres no comptaven amb itineraris accessibles, i d'aquests, 180.46 (prop del 14%) corresponen a carrers de gran pendent no susceptibles d'adaptació per a persones amb discapacitat, raó per la qual es disposa d'itineraris alternatius. L'adaptació de les vies restants (un 4% aproximadament) estava pendent d'execució en el mandat 2007-2011.

Per la seva part, en el Pla de Mobilitat Urbana 2011.2016 de Tarragona s'estableix que al menys del 5,4% de les voreres presenten amplades de pas iguals o inferiors a 0,90 metres i que el 6,8 % de la longitud dels eixos de xarxa principal no tenen vorera. S'assenyala, igualment, que tres quartes parts de la longitud de les voreres de la xarxa principal de vianants de Tarragona (72,4%) presenta amplada de pas de vorera còmodes (> 1,5 metres).

- Pel que fa als **passos de vianants amb gual**, de la informació amb que comptem es desprèn que als municipis de Barcelona, Cornellà de Llobregat, Girona, Manresa, Mataró, Lleida, Rubí, Sant Cugat del Vallès i Tarragona hi ha alguns que estan adaptats. Solament els municipis de Manresa i Rubí informen dels percentatges de passos de vianants amb gual adaptat i, en tots dos casos, és inferiors al 50%. Adicionalment, l'Ajuntament de Barcelona informà que a finals de 2010 s'havien construït més de 7000 guals. Sobre aquest punt, al Pla de Mobilitat Urbana de Tarragona s'especifica que d'un total de 949 guals de vianants a la xarxa principal, s'ha detectat que un 40% són correctes i que en un 46% caldria realitzar alguna actuació de millora. També s'ha detectat la inexistència de guals en 150 punts de la xarxa.

Per altra banda, els ajuntaments de Barcelona, Castelldefels, Cornellà del Llobregat, Girona, l'Hospitalet de Llobregat, Manresa, Mataró, Lleida, Viladecans i Sant Boi de Llobregat assenyalen que compleixen amb les mesures de senyalització al terra de les cruïlles, encara que no tenim informació concreta sobre el percentatge de cruïlles senyalitzades.

- Quant a la **senyalització en la via pública**, els ajuntaments de Badalona, Barcelona, Castelldefels, Granollers, Lleida, Manresa, Mataró, el Prat de Llobregat, Rubí, Sabadell, Sant Cugat del Vallès i Tarragona assenyalen que compleixen amb la normativa d'accessibilitat i l'ajuntament de Barcelona assenyala que la senyalització horitzontal de les vies públiques està totalment realitzada i es manté en molt bon estat, i que les tasques de manteniment de la senyalització horitzontal es produeixen, com a màxim, cada 3 anys.

- Pel que fa a l'**accessibilitat del mobiliari urbà**, els Ajuntaments de Barcelona, Castelldefels, Cornellà de Llobregat, Granollers, Manresa, el Prat de Llobregat, Rubí i Sant Cugat del Vallès assenyalen que part del mobiliari urbà esta adaptat però no especifiquin quin tipus de mobiliari ni informen en quin percentatge, tret el cas de Rubí que indica que el 85% del mobiliari és accessible.
- Quant els **semàfors adaptats per a persones amb discapacitat visual**, els ajuntaments de Badalona, Barcelona, Castelldefels, Cornellà de Llobregat, Granollers, Lleida, Manresa, Mataró, el Prat de Llobregat, Reus, Sabadell, Santa Coloma de Gramenet, Sant Cugat del Vallès, Tarragona, Terrassa i Viladecans assenyalen que tenen algnos adaptats.

En percentatges, Cornellà de Llobregat, Lleida i Sabadell informen que al voltant del 50% dels semàfors estan adaptats i Manresa en té adaptats el 81%. L'Hospitalet de Llobregat i Santa Coloma de Gramenet assenyalen que gairebé tots estan adaptats amb senya acústica i Granollers, Manresa, Mataró, Reus, Sant Cugat del Vallès, Tarragona i el Prat de Llobregat no especifiquen el percentatge de semàfors que estan adaptats.

L'ajuntament de Barcelona, per la seva part, informa que prop de 300 cruïlles de la ciutat ja tenen semàfors amb senyal acústica i que el projecte de substitució de tots els semàfors de la ciutat inclou la necessitat de dotar-los d'avisadors acústics, entre d'altres millores tecnològiques. L'acabament d'aquestes obres, segons l'informe de l'Ajuntament, està previst pel desembre de 2011.

En relació amb aquest punt, la gran majoria dels ajuntaments que han referit haver instal·lat semàfors amb senyal acústica adaptats per a persones amb discapacitat visual assenyalen que la prioritització de les cruïlles per a la seva instal·lació es va establir amb la col·laboració de l'ONCE i alguns ajuntaments assenyalen que les mesures d'accessibilitat adoptades responen als criteris tècnics fixats per aquesta entitat.

- Finalment, en relació amb l'**accessibilitat en els parcs i jardins municipals**, els ajuntaments de Barcelona, Granollers, l'Hospitalet de Llobregat, Sabadell, Sant Cugat del Vallès, Viladecans assenyalen que alguns dels seus parcs i jardins estan adaptats encara que no tots especifiquen quin percentatge ho està ni concreten són accessibles els accessos, els itineraris, el mobiliari o les zones de jocs infantils. Per la seva part, els ajuntaments de Lleida, Mataró, el Prat del Llobregat i Rubí assenyalen que el 80%, 72%, 90% i 78% dels seus parcs, respectivament, son accessibles, i l'ajuntament de Castelldefels assenjala que tots els seus parcs són accessibles, a excepció d'aquells que per la seva topografia no es possible garantir l'accessibilitat.

L'ajuntament de Barcelona assenjala, addicionalment, que ha establert un Pla de millora l'accessibilitat dels parcs i jardins de la ciutat en el marc del qual s'ha construït itineraris de vianants adaptats a molts d'ells. També informa que s'han construït deu zones de jocs infantils adaptats noves, una a cada districte de la ciutat, i que una d'elles compte amb propostes adaptades per a infants amb problemes de mobilitat.